



W E L S T A N D S N O T A

ASSEN

W E L S T A N D S N O T A

18 FEBRUARI 2004

ASSEN

BügelHajema
ADVISEURS



INHOUD

Vaststelling	6
Voorwoord	7
1. Inleiding	8
2. Beleidsbepaling, participanten en procedures	12
2.1 ruimtelijk kwaliteitsbeleid in Assen	12
2.2 De gemeenteraad stelt het welstandsbeleid vast	14
2.3 B&W voeren het welstandstoezicht uit	15
2.4 De welstandscommissie adviseert	16
2.5 De welstandscommissie	17
2.6 Openbaarheid	20
2.7 Vooroverleg en principeplannen	20
2.8 Supervisie en ontwerpwedstrijden	21
2.9 Handhaving en Excessenregeling	21
3. Welstandscriteria	23
3.1 Algemene uitgangspunten voor welstandscriteria	23
3.2 Gebiedsgerichte welstandscriteria	26
4. Gebiedsbeschrijvingen	36
5. Civieltechnische kunstwerken	82
6. Monumenten	84
7. Sneltoetscriteria	85
Bijlagen	109

VASTSTELLING

Artikel A. Beleidsregels

De raad der gemeente Assen,

Gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders d.d. XXX,
gelet op artikel 9.1 tweede lid, van de gemeentelijke Bouwverordening en gelet op artikel 12a eerste lid (van het voorstel tot wijziging) van de Woningwet, besluit:

een welstandsnota vast te stellen, inhoudende de volgende beleidsregels die Burgemeester en Wethouders toepassen:

Artikel B Overgangsbepaling

Op een aanvraag om bouwvergunning, vrijstelling of toestemming anderszins, die is ingediend vóór het tijdstip waarop deze beleidsregels van kracht worden en waarop op genoemd tijdstip nog niet is beschikt, zijn de bepalingen van de bouwverordening van toepassing, zoals deze luiden vóór de vaststelling van de onderhavige beleidsregels, tenzij de aanvrager de wens te kennen geeft dat de onderhavige beleidsregels worden toegepast.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Assen, d.d. XXX

VOORWOORD

Als gevolg van een wijziging van de Woningwet kan een gemeente in de toekomst nog slechts welstandstoezicht uitoefenen op basis van welstandscriteria die vooraf door de gemeenteraad zijn vastgesteld. In verband hiermee heeft de gemeente Assen besloten deze Welstandsnota Assen op te stellen. In april 2002 heeft BügelHajema Adviseurs hiervoor opdracht gekregen.

De gemeente acht het verkrijgen van een breed draagvlak van grote betekenis. De Welstandsnota Assen is daarom totstandgekomen in een open proces, waarbij een zogeheten "Proeve van een welstandsnota voor Assen" een sleutelrol vervulde.

Deze proeve bevatte de hoofdopzet van de Welstandsnota, alsmede de algemene criteria. Voor een beperkt aantal deelgebieden bevatte de proeve een concrete uitwerking in de vorm van een gebiedsbeschrijving en gebiedsgerichte welstandscriteria. Gebleken is, dat op deze wijze een vruchtbaar overleg met diverse betrokkenen mogelijk was.

Het proces stond onder leiding van een stuurgroep, bestaande uit de wethouders van (onder meer) Ruimtelijke Ordening en Monumentenzorg, de voorzitter van de welstandscommissie, het hoofd van de Afdeling Bouwen en Wonen en de gemeentelijke projectleider. Het proces is intern begeleid door een ambtelijk samengestelde projectgroep, met daarin vertegenwoordigd de meest direct betrokken clusters.

Aan de hand van de proeve is overleg gevoerd met onder meer een interne klankbordgroep, de raadscommissie fysieke infrastructuur, de welstandscommissie en een externe klankbordgroep. Voor deze externe klankbordgroep waren in totaal 23 instanties uitgenodigd, waaronder de BNA, de BNS, de Bond Heemschut, alsmede diverse bewonersoverleggen. De resultaten van het gevoerde overleg zijn verwerkt in de onderhavige nota.

1. INLEIDING

Redelijke eisen van welstand

Welstandstoezicht werd ooit ingesteld om te voorkomen dat bouwwerken de openbare ruimte zouden ontsieren. De welstandsbeoordeling is volgens artikel 12 van de Woningwet gericht op het uiterlijk en de plaatsing van een bouwwerk. Het bouwwerk moet zowel op zichzelf als ook in zijn omgeving worden beoordeeld, waarbij ook verwachte veranderingen van die omgeving een rol kunnen spelen. Artikel 12 van de Woningwet maakt duidelijk dat de welstandsbeoordeling een complex gebeuren is, waarbij deskundigheid en kennis van de omgeving is vereist. Door de oneindige hoeveelheid combinaties van bouwwerk en omgeving valt de welstandsbeoordeling onmogelijk te standaardiseren of te objectiveren.

Openheid over criteria

Toch vraagt de samenleving om meer openheid en duidelijkheid rondom de welstandsbeoordeling. De meeste mensen willen best meewerken aan het instandhouden en bevorderen van de schoonheid van hun leefomgeving, mits vroegtijdig duidelijk wordt gemaakt wat dat betekent als zij bouwplannen hebben. Veel irritaties over het welstandstoezicht kunnen worden weggenomen als vooraf wordt aangegeven welke zaken een rol spelen bij de welstandsbeoordeling en binnen welke kaders deze beoordeling zich afspeelt. Dit zijn politieke keuzes, die moeten worden gebaseerd op inhoudelijk onderzoek en een maatschappelijke discussie.

Modernisering en vermaatschappelijking van het welstandstoezicht was dan ook een belangrijke doelstelling van het voorstel tot wijziging van de Woningwet, dat samen met het onderzoek "Welstand op een nieuwe leest" in september 1999 aan de Tweede Kamer is aangeboden en dat per 1 januari 2003 van kracht is geworden.

Artikel 12 van de Woningwet is uitgebreid met een nieuw artikel 12 A, dat bepaalt dat de welstandsbeoordeling alleen nog maar kan worden gebaseerd op door de gemeenteraad in een welstandsnota vastgestelde welstandscriteria. Voor deze regeling geldt een overgangstermijn van 18 maanden. Dat betekent dat een gemeente na 1 juli 2004 alleen welstandstoezicht kan uitoefenen op basis van een door de gemeenteraad vastgestelde welstandsnota. Met deze "Welstandsnota Assen" voldoet de gemeente Assen aan artikel 12a van de Woningwet.

De "Welstandsnota Assen" is in hoge mate gebaseerd op de modelwelstandsnota uit de publicatie "Naar een gemeentelijke welstandsnota" die in 2000 werd opgesteld in opdracht van de Rijksbouwmeester, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Federatie Welstand.

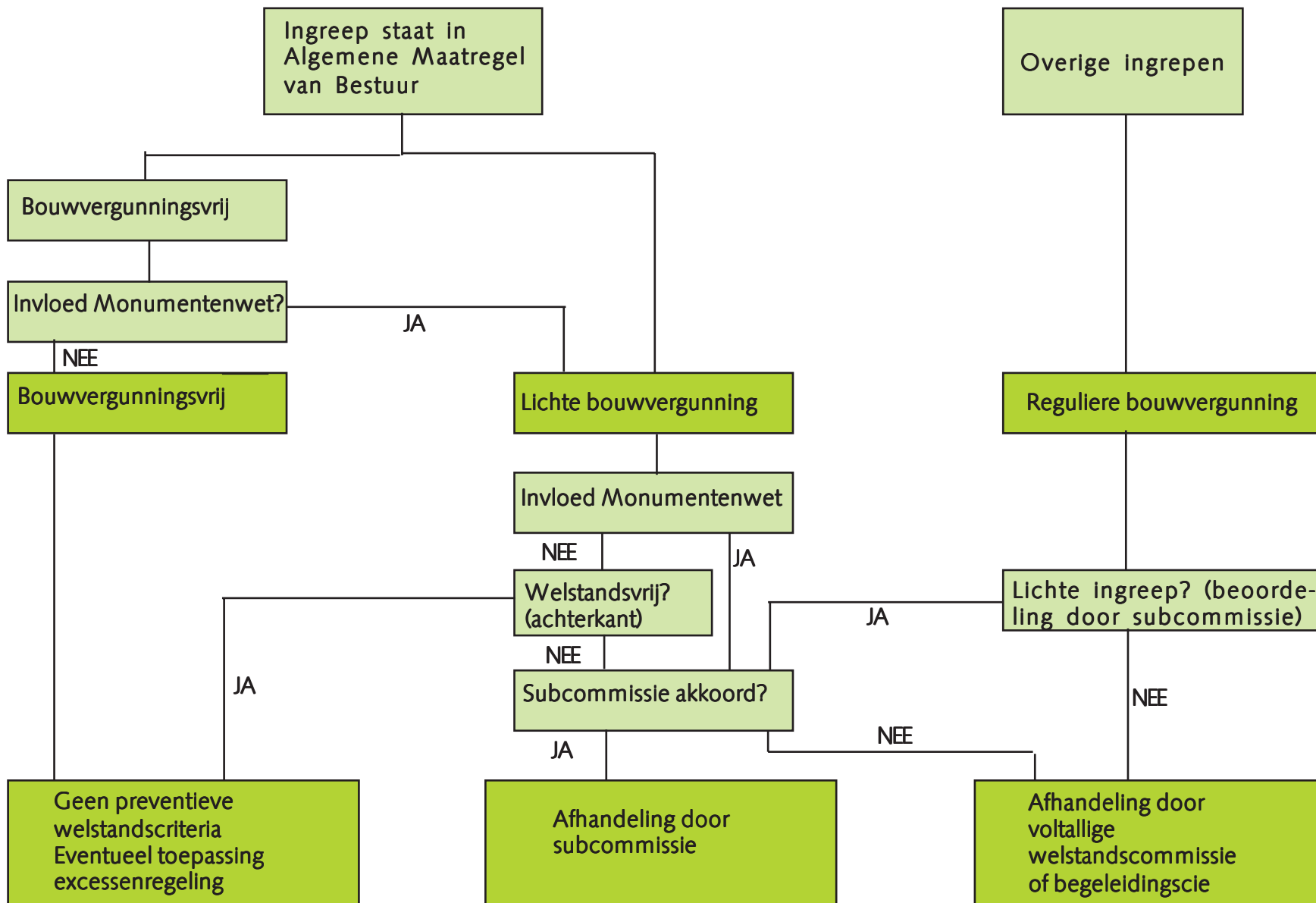
Doel en uitgangspunten voor het welstandsbeleid van Assen

Het welstandsbeleid van Assen is opgesteld vanuit de overtuiging dat de lokale overheid het belang van een aantrekkelijke bebouwde omgeving dient te behartigen. De gevels van gebouwen en andere bouwwerken vormen samen met de openbare ruimte de dagelijkse leefomgeving. Dat betekent dat de verschijningsvorm van een bouwwerk geen zaak is van de eigenaar alleen; elke voorbijganger

wordt ermee geconfronteerd, of hij nu wil of niet. Een aantrekkelijke, goed verzorgde omgeving verhoogt bovendien de waarde van het onroerend goed en versterkt het vestigingsklimaat.

Het doel van het welstandstoezicht is om, in alle openheid, een bijdrage te leveren aan de belevingswaarde van de gemeente. Het welstandsbeleid geeft de gemeente de mogelijkheid om de cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectonische waarden die in een bepaald gebied aanwezig zijn te benoemen en een rol te laten spelen bij de ontwikkeling en de beoordeling van bouwplannen. Door deze gebiedsgerichte aanpak wil de gemeente de belangrijke karakteristieken van de bebouwing beschermen en zorgen dat nieuwe ontwikkelingen daarop voortbouwen. De gebiedsgerichte aanpak zal eveneens een bijdrage kunnen leveren aan een bewustere omgang met de bebouwde omgeving.

Door het opstellen van een welstandsbeleid wil de gemeente een helder, controleerbaar en klantgericht welstandstoezicht inrichten. Burgers, ondernemers en ontwerpers worden door middel van deze welstandsnota in een vroeg stadium geïnformeerd over de criteria die bij de welstandsbeoordeling een rol spelen. De uitgangspunten en algemene welstandscriteria in deze welstandsnota zijn wellicht voor de burger nog abstract, maar de uitwerking in gebiedsgerichte welstandscriteria en criteria voor kleine bouwplannen is concreet en duidelijk. Overigens wordt een jaarlijkse evaluatieronde in het beleid opgenomen, waarbij in de gemeenteraad kan worden



besproken wat goed ging, wat fout ging en waarom het fout ging.

Woningwet en bouwvergunningen (zie schema)

Onder de nieuwe Woningwet zijn er voor het verlenen van bouwvergunningen drie mogelijkheden:

1. bouwvergunningsvrij;
2. licht-vergunningplichtig;
3. regulier vergunningplichtig.

Kort gezegd heeft voor de eerste categorie géén bouwvergunning te worden aangevraagd. Voor licht-vergunningplichtige bouwwerken geldt een kortere proceduretijd voor het verlenen van een bouwvergunning dan voor een reguliere procedure.

Het staat een gemeente niet vrij om te bepalen of een bouwwerk vergunningsvrij is, licht-vergunningplichtig of regulier vergunningplichtig. In samenhang met de nieuwe Woningwet is namelijk het "Besluit bouwvergunningsvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken" van kracht. In dit besluit is limitatief en eenduidig vastgelegd welke bouwwerken vergunningsvrij zijn en voor welke bouwwerken een lichte procedure geldt.

Hieraan wordt toegevoegd dat het bouwen in, op, aan of bij een monument of in een door het Rijk aangewezen beschermd stads- of dorpsgezicht nooit vergunningsvrij is. Het gaat hierbij om beschermde monumenten in de zin van de Monumentenwet 1988 en evenzo om een beschermd stads- of dorpsgezicht in de zin van die wet. Bouwwerken

die elders bouwvergunningsvrij zijn, zijn licht-vergunningplichtig indien de Monumentenwet in het geding is.

Bouwvergunningsvrije bouwwerken en welstandstoezicht

Voor bouwvergunningsvrije bouwwerken geldt dat er géén preventief welstandstoezicht kan worden uitgeoefend.

De welstandsnota van de gemeente Assen kent evenwel een excessenregeling, zie paragraaf 2.9. Voor bouwwerken die "in ernstige mate in strijd zijn met redelijke eisen van welstand" kan de eigenaar achteraf een verzoek of aanschrijving krijgen om het bouwwerk aan te passen. Zoals hierboven genoemd is het bouwen van een bouwwerk nooit vergunningsvrij als de Monumentenwet 1988 in het geding is.

Licht-vergunningplichtige bouwwerken

Volgens deze welstandsnota is een duidelijk omschreven deel van de licht-vergunningplichtige bouwwerken welstandsvrij. Het gaat hier onder meer om bepaalde ingrepen die vanuit de openbare ruimte niet zichtbaar zijn. Voor de overige bouwwerken waarvoor een lichte procedure geldt, zijn in de welstandsnota van de gemeente Assen zogeheten "criteria voor veel voorkomende kleine bouwplannen" geformuleerd, ook wel sneltoetscriteria genoemd. Deze criteria beschrijven de welstand uitputtend en eenduidig en hebben uitsluitend betrekking op de plaatsing, de vorm, de maatvoering, het materiaalgebruik en de kleur. Dergelijke bouwplannen kunnen snel en direct door de nog te noemen subcommissie worden afgehandeld, zonder dat

een advies van de gehele welstandscommissie nodig is. Plannen die afwijken van de criteria en plannen waarover twijfel bestaat worden voorgelegd aan de voltallige welstandscommissie, als regel nog in dezelfde week.

Regulier vergunningplichtige bouwwerken

Voor bouwwerken waarvoor een reguliere bouwvergunning nodig is, zijn in deze nota welstandscriteria geformuleerd waarbij rekening is gehouden met het karakter van de omgeving. Het betreft de zogeheten "gebiedsgerichte welstandscriteria". De gebiedsgerichte criteria zijn gebaseerd op een aantal expliciet geformuleerde "algemene uitgangspunten". Deze algemene uitgangspunten liggen in wezen ten grondslag aan elke welstandsbeoordeling en gelden voor het gehele grondgebied van de gemeente. De gebiedsgerichte criteria zijn van toepassing op kleine en middelgrote projecten, waarbij er sprake moet zijn van een samenhang met de omgeving maar waarbij een zelfstandige ontwerpstyl niet mag worden uitgesloten. Voor grotere (her)ontwikkelingsprojecten bevat deze welstandsnota geen welstandscriteria. Dat beoordelingskader dient te worden opgesteld als onderdeel van de stedenbouwkundige planvoorbereiding.

Hardheidsclausule

De welstandscriteria in deze nota vormen in de eerste plaats een vangnet en dienen om bouwplannen die het aanzien niet waard zijn, uit Assen te weren. Dat is primair de bedoeling van het welstandstoezicht. Maar veel liever zien we in Assen bouwplannen waarbij de welstandscriteria worden gebruikt als opstapje, als middel om na te denken

over de schoonheid van het bouwwerk in zijn omgeving. In zo'n geval kan het zelfs voorkomen dat de gebiedsgerichte welstandscriteria ontoereikend zijn. Daarom kunnen burgemeester en wethouders, na schriftelijk en gemotiveerd advies van de welstandscommissie, afwijken van deze welstandscriteria op grond van artikel 8:84 van de Algemene wet bestuursrecht. In de praktijk betekent dit dat het betreffende plan alleen op grond van de algemene uitgangspunten wordt beoordeeld en dat de bijzondere schoonheid van het plan hiermee kan worden beargumenteerd. Daarbij geldt de stelregel: het is redelijk dat er hogere eisen worden gesteld aan de zeggingskracht en het architectonisch vakmanschap naarmate een bouwwerk zich sterker van zijn omgeving onderscheidt.

Leeswijzer

De welstandsnota gaat in hoofdstuk 2 allereerst in op de huidige situatie met betrekking tot het ruimtelijk kwaliteitsbeleid. Verder schenkt hoofdstuk 2 aandacht aan de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de gemeente en van de welstandscommissie. Ook wordt daarbij aangegeven hoe de samenstelling van de welstandscommissie is geregeld, op welke wijze de openbaarheid wordt ingevuld, wat de betekenis van de adviezen is, hoe bezwaar kan worden gemaakt, enzovoort.

De welstandsnota geeft in hoofdstuk 3 de uitgangspunten en criteria die burgemeester en wethouders en de welstandscommissie gebruiken bij het welstandsoordeel. In hoofdstuk 4 worden de gebiedsgerichte welstandscriteria beschreven. Deze worden bij iedere welstandsbeoordeling

gebruikt om te beoordelen hoe het bouwwerk zich gedraagt in zijn omgeving. In Assen zijn ongeveer 20 gebieden onderscheiden, die elk een eigen set van welstandscriteria hebben gekregen.

In hoofdstuk 5 en 6 komen achtereenvolgens de criteria voor civiel technische kunstwerken en monumenten aan de orde.

De welstandscriteria voor de toets van veel voorkomende kleine bouwplannen: aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen, dakkapellen, dakramen, gevelwijzigingen, erfafscheidingen en reclames komen aan de orde in hoofdstuk 7. In dit hoofdstuk staat ook de procedure beschreven.

De nota wordt afgesloten met een overgangsbepaling en bijlagen.

2. BELEIDSBEPALING, PARTICIPANTEN EN PROCEDURES

2.1 Ruimtelijk kwaliteitsbeleid in Assen

2.1.1 Ruimtelijk beleid

Het is van belang dat het welstandsbeleid een duidelijke relatie onderhoudt met de overige kaders van het ruimtelijk beleid.

Investeringsvisie Assen

De nota "Investeringsvisie Assen" heeft betrekking op de integrale, gebiedsgerichte stedelijke ontwikkeling van 2000 tot 2010. Deze nota is opgesteld in het kader van het "Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing" (ISV). De nota richt zich primair op de periode tot 2004, maar heeft een doorkijk naar 2010. Gevarieerde woonmilieus en de omgevingskwaliteit behoren tot de prestatievelen in het kader van het ISV. De nota geeft onder meer aan in welke wijken sprake zal zijn van herstructurering (kort gezegd: Assen-Oost en Assen-Noord).

Assen Koerst

De nota "Assen Koerst" geeft een toekomstvisie voor 2020 van de gemeente Assen. In juli 2001 heeft de gemeenteraad besloten deze nota als vertrekpunt te nemen voor een nadere uitwerking en concretisering. De nota "Assen Koerst" bevat ook een schets van Assen in 2020 met betrekking tot ruimtelijk beleid en architectuur. Deze schets uit de nota "Assen Koerst" wordt hier onverkort weergegeven.

"Assen onderscheidde zich in 2001 al door dorp en stad tegelijk te zijn. Bij verdere groei is dit behouden gebleven. De stad is er in geslaagd te groeien zonder de groene

ruimte (teveel) aan te tasten; zonder het "dorpse" karakter te verliezen. De stad is gegroeid en tegelijkertijd sfeervoller geworden. Er is dus niet klakkeloos de hoogte in gebouwd, of in hoge dichtheden, maar er is voor creatieve oplossingen gekozen.

Assen heeft wel gekozen voor een intensivering van het ruimtegebruik. Meer relatief hoge gebouwen die zich ontvouwen als statige "bakens en torens" met hoge kwaliteit en een warme sfeer, passend in het eigen stadslandschap van Assen. Niet op elke plek is gebouwd. Bewuste keuzes zijn gemaakt om het stadshart te versterken. Meervoudig ruimtegebruik, ondergronds parkeren en zeer zuinig zijn op de groene ruimte, zowel in als buiten de stad, zijn in Assen begrippen die leidend zijn in de vormgeving van de openbare ruimte. Het historische stratenpatroon is uiteraard ook op de kaart van 2020 herkenbaar, de historische "paleisjes" zijn in oude luister hersteld, en in de binnenstad zijn passende historische elementen teruggeplaatst.

In 2020 wordt voorts met waardering gesproken over een eigen Asser concept: de "Asser School". De Asser School is een combinatie van gedurfd maar binnen de Asser traditie van statig, sfeervol en groen ontwikkelen en landschapen van de stedelijke omgeving. Eigenlijk een stedelijke omgeving met dorpse elementen waardoor een authentieke sfeer ontstaat. De sfeer van de Asser School wordt gekenschetst door de volgende vijf termen: speels, inspirerend, creatief, groen en warm.

De Asser School kenmerkt zich door een zorgvuldig gebruik van de ruimte. Veel waardering geniet ook het consequent en met vaste hand doorvertalen van deze filosofie in de bouw van de nieuwe wijken en de herinrichting van de bestaande oude wijken. Mede door de aanleg van brinken met een hedendaagse verschijningsvorm en functie, maar ook door het bewaken van rooilijnen en de aanleg van groen. Ook daar waar in stedelijke dichtheden wordt gebouwd, is Assen erin geslaagd om zowel stad als dorp te blijven.

Bijzonder is de kleurstelling van veel gebouwen, een palet van overwegend natuurlijke, warme en frisse kleuren als donkerrood, oranje, bruin en geel. Alsof je in een park loopt na een regenbui en de zon lekker schijnt...prikkelend vitaal. Deze sfeer wordt in de stad versterkt door in de gebruikte materialen (stenen en dergelijke) ook warme, frisse zomer-kleuren als geel en wit te gebruiken. Zelfs de gerealiseerde hoogbouw op zorgvuldig geselecteerde plaatsen op de grens van de oude binnenstad kan door de critici niet anders dan geslaagd worden genoemd, omdat ook deze gebouwen voldoen aan de criteria van de Asser School!"

In het kader van de welstandsnota zijn bovengenoemde suggesties uit de nota "Assen Koerst" voor kleurgebruik en dergelijke nog niet onverkort overgenomen. De ideeën voor een Asser School vragen namelijk eerst om een nadere uitwerking, waarbij nauwe raakvlakken liggen met het ruimtelijk beleid en met het architectuurbeleid, hetgeen buiten het bestek van de welstandsnota valt. Wel zullen de

resultaten daarvan te zijner tijd worden opgenomen in herzieningen van deze welstandsnota.

Bestemmingsplannen

De gemeente kent op dit moment een zeer groot aantal verschillende bestemmingsplannen. Deze geven (vrijwel allemaal) maatvoeringen ten aanzien van toelaatbare bouwwerken. De maatvoering is tenminste bepaald voor de maximale goot- en bouwhoogte. In veel gevallen zijn aanvullende voorwaarden geformuleerd.

Er vindt momenteel een actualisering van de bestemmingsplannen plaats. Daarbij wordt het aantal bestemmingsplannen zeer sterk gereduceerd. Verder vindt een actualisering en, waar dat mogelijk is, ook een standaardisering plaats van regelingen.

Welstandscriteria mogen niet strijdig zijn met het bestemmingsplan of met voorschriften van stedenbouwkundige aard uit de bouwverordening. Indien dat toch het geval zou zijn, dan blijven die criteria volgens artikel 12 lid 3 van de Woningwet buiten toepassing.

Beeldkwaliteitsplannen

Naast de bestemmingsplannen maakt de gemeente Assen veel gebruik van beeldkwaliteitsplannen om de ruimtelijke kwaliteitsambities goed zichtbaar te maken. Kort gezegd omvat het bestemmingsplan de ruimtelijke criteria van de bebouwing en geeft het beeldkwaliteitsplan richting aan een mogelijke invulling van deze ruimtelijke bebouwingmogelijkheid, inclusief een mogelijke invulling van de omgeving.

In het verleden zijn voor diverse gebieden beeldkwaliteitsplannen opgesteld. Bijlage 1 geeft een overzicht van de beeldkwaliteitsplannen die geacht worden deel uit te maken van deze welstandsnota. Bij de welstandsbeoordeling worden deze beeldkwaliteitsplannen gebruikt als toetsingskader.

Toekomstige beeldkwaliteitsplannen kunnen worden gezien als een nadere uitwerking en verfijning van de welstandsnota. Bovendien kan daarin de inrichting van de omgeving (zowel openbaar gebied als privé-ruimte) aan de orde komen. Toekomstige beeldkwaliteitsplannen dienen daarom, voor zover zij betrekking hebben op welstandscriteria, aan te sluiten bij de welstandsnota.

2.1.2 Cultuurhistorie en monumentenbeleid

Beschermd Stadsgezicht

De kenmerkende historische ruimtelijke structuur van Assen is aangewezen als Beschermd Stadsgezicht in de zin van de Monumentenwet. Hiertoe behoren de Brink en omgeving, de Markt en omgeving, de Vaart, de Nassaulaan/Torenlaan met het Van der Feltzpark en de Hertenkamp, de Beilerstraat en omgeving, het landgoed Overcingel en het gehele Asserbos.

Waardevol Gebied

In de Nota Monumentenzorg van de gemeente Assen zijn, in aanvulling op het Beschermd Stadsgezicht, zogeheten Waardevolle Gebieden aangewezen. In het bestemmingsplan Centrum-Noord heeft het "Waardevol Gebied" nog een kleine uitbreiding gekregen. Tot het Waardevol Gebied

behoren de Emmastraat, Assen-Oud-Zuid, het noordelijk deel van de oude binnenstad en (delen van) de oude dorpskern van Loon.

Beschermd Rijkmonumenten

Op grond van de Monumentenwet zijn in de jaren zestig 34 objecten in Assen aangewezen als beschermd rijksmonument. In 1993 zijn daar bijna 100 beschermde rijksmonumenten uit de periode 1850-1940 aan toegevoegd. Daarmee zijn alle historische openbare gebouwen van waarde uit de 19de eeuw en uit het begin van deze eeuw als rijksmonument beschermd, waaronder de rechtbank, het complex van het Drents museum met onder meer de Abdijkerk en het Drostenhuis, het gymnasium, de HBS en de kazernes. Het grootste deel van de beschermde monumenten bestaat evenwel uit woningen, die vrijwel allemaal zijn gelegen in het Beschermd Stadsgezicht en in het Waardevol Gebied (zie bijlage 2 voor een overzicht van beschermde rijksmonumenten).

Gemeentelijke monumenten

Bij besluit van 15 december 1999 is door het College van Burgemeester en Wethouders een lijst met 134 beschermde gemeentelijke monumenten vastgesteld. Een aantal hiervan heeft een bovenlokale waarde. Ook hier gaat het overwegend om woningen, gelegen in het Beschermd Stadsgezicht of in het Waardevol Gebied. Bijlage 3 geeft een overzicht van beschermde gemeentelijke monumenten.

2.1.3 Huidige situatie welstandstoezicht

Welstandscommissie

De huidige welstandscommissie van de gemeente Assen kent een onafhankelijk, technisch voorzitter. De commissie zelf bestaat uit vier deskundigen (architect, stedenbouwkundige) waarvan één formeel secretaris is. Het hoofd van de cluster Bouw- en Woningtoezicht is ambtelijk secretaris. Er zijn twee reserveleden, die deel uit maken van de commissie bij afwezigheid van een van de leden. De reserveleden maken in principe op den duur deel uit van de commissie. De welstandscommissie vergadert één keer per week, als regel elke vrijdag, over de plannen die door de hierna te noemen subcommissie zijn geselecteerd. De commissie geeft als regel een direct advies, in een aantal gevallen wenst men eerst nadere informatie.

Subcommissie

Binnen de welstandscommissie functioneert een subcommissie, bestaande uit één van de deskundigen van de welstandscommissie en een ambtelijk secretaris (waarnemend hoofd van de cluster Bouw- en Woningtoezicht). De subcommissie vergadert één keer per week, als regel elke woensdag. De subcommissie geeft een direct advies, of verwijst door naar de welstandscommissie. Plannen die worden voorgelegd aan de voltallige commissie komen daar dezelfde week aan de orde. Hiermee is een zeer vlotte en doelmatige afhandeling mogelijk.

Begeleidingscommissie Binnenstad Assen

De Begeleidingscommissie Binnenstad Assen bestaat uit de voltallige welstandscommissie, aangevuld met een deskun-

dige op het gebied van de monumentenzorg en aangevuld met een deskundige op het gebied van de cultuurhistorie. De begeleidingscommissie vergadert op afroep al naar gelang er plannen zijn, dus incidenteel. Deze begeleidingscommissie is indertijd in het leven geroepen in het kader van het bestemmingsplan Beschermd Stadsgezicht Assen c.a. De functie van deze commissie gaat overigens verder dan alleen het aspect welstand. Ook het beoordelen van een aanlegvergunning, van een voornemen tot het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan en dergelijke behoren tot haar taak. Tot het geografische werkgebied van de begeleidingscommissie behoort in ieder geval het gehele gebied waar het bestemmingsplan Beschermd Stadsgezicht Assen c.a. betrekking op heeft. Bovendien is in een aantal andere plannen de inschakeling van deze commissie geregeld, zoals in de bestemmingsplannen Brink e.o., Centrum-Noord, Zuidhaege, Oud-Zuid en Watertoren. Het toekomstige functioneren van de welstandscommissie komt aan de orde in paragraaf 2.5.

Commissie Verwerving Beeldende Kunst

In Assen functioneert voorts een "kunstcommissie", die het College van Burgemeester en Wethouders adviseert over het plaatsen van kunstwerken. Deze commissie bestaat uit drie onafhankelijke leden. De kunstcommissie dient te bevorderen dat toepassing van beeldende kunst zodanig plaatsvindt, dat deze zowel op zichzelf als in relatie tot de bestaande omgeving tot een versterking leidt van die omgeving dan wel de naaste bebouwing. Het is niet zinvol daarnaast nog een welstandsadvies in te winnen. Er dient te

worden voorkomen dat de ene commissie de andere "overruled". Daarom zijn in deze nota voor kunstobjecten in de openbare ruimte geen specifieke toetsingscriteria opgenomen.

2.2 De gemeenteraad stelt het welstandsbeleid vast

Met de nieuwe Woningwet is een door de gemeenteraad vastgestelde welstandsnota een voorwaarde voor het uitvoeren van welstandstoezicht. Na vaststelling van de welstandsnota door de gemeenteraad kan de welstandsbeoordeling alleen nog maar worden gebaseerd op de criteria die in de welstandsnota zijn genoemd.

De aard van de criteria

De criteria in de welstandsnota moeten zo concreet mogelijk zijn, moeten zoveel mogelijk zijn toegespitst op het individuele bouwwerk en moeten specifieke aspecten van het bouwwerk normeren.

De welstandscriteria zijn niet algemeen verbindend (omdat ze niet meer zijn opgenomen in de bouwverordening) maar vormen een stelsel van beleidsregels waarbinnen burgemeester en wethouders het welstandstoezicht moeten uitvoeren. Dit geeft onder meer de mogelijkheid om de welstandscriteria per gebied op maat te snijden. Het blijft bij het welstandstoezicht gaan om redelijke eisen van welstand, maar de vraag wat precies "redelijk" is wordt per gebied ingevuld.

Jaarlijkse evaluatie

Na vaststelling van de welstandsnota zal de werking ervan jaarlijks in de gemeenteraad worden geëvalueerd, aan de hand van het jaarverslag van de welstandscommissie en een rapportage van burgemeester en wethouders over de wijze waarop zij uitvoering hebben gegeven aan het welstandstoezicht. Deze evaluatie is wettelijk verplicht. Naar aanleiding van de evaluatie kan de gemeenteraad besluiten dat aanpassing van de welstandsnota noodzakelijk is. Ook voor dergelijke aanpassingen is de gemeentelijke inspraakverordening van kracht.

Tussentijdse aanvullingen

Na vaststelling van de welstandsnota zal de gemeenteraad soms ook tussentijds aanvullingen op de welstandsnota vaststellen. Dit is vooral het geval bij de grotere nieuwe projecten waarvoor de welstandscriteria voortaan in het kader van de stedenbouwkundige planvoorbereiding worden opgesteld. Voor dergelijke aanvullingen geldt dat de inspraak wordt gekoppeld aan de reguliere inspraakregeling bij de stedenbouwkundige planvoorbereiding.

2.3 B & W voeren het welstandstoezicht uit

De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de afgifte van de bouwvergunning ligt bij burgemeester en wethouders. Zij hebben een eigen verantwoordelijkheid voor het welstandsoordeel dat tot stand komt aan de hand van de in de welstandsnota opgenomen criteria. In veel gevallen speelt het advies van de onafhankelijke en deskundige welstandscommissie daarbij een belangrijke rol.

Wanneer vragen B & W advies aan de welstandscommissie?

Onder de werking van de nieuwe Woningwet zullen burgemeester en wethouders bij elke reguliere bouwvergunningaanvraag advies moeten vragen aan de welstandscommissie, tenzij bij voorbaat vaststaat dat de bouwvergunning reeds op een andere grond moet worden geweigerd.

Bij bouw aanvragen die volgens de gewijzigde Woningwet onder de lichte vergunningprocedure vallen, kunnen burgemeester en wethouders advies aan de welstandscommissie vragen. In paragraaf 3.3 staat aangegeven, onder toepassing van de voor- en achterkantenbenadering, wanneer een dergelijk advies wel en niet gevraagd zal worden.

Wanneer kunnen B & W afwijken?

Burgemeester en wethouders volgen in hun oordeel in principe het advies van de welstandscommissie en de algemene uitgangspunten en welstandscriteria in deze nota. Daarop zijn de volgende uitzonderingsmogelijkheden:

Afwijken op inhoudelijke grond: Burgemeester en wethouders kunnen op inhoudelijke grond afwijken van het advies van de welstandscommissie, indien zij tot het oordeel komen dat de welstandscommissie de van toepassing zijnde criteria niet juist heeft geïnterpreteerd, of als de commissie naar hun oordeel niet de juiste criteria heeft toegepast. Indien burgemeester en wethouders bij een reguliere bouwvergunningaanvraag op inhoudelijke grond tot een ander oordeel komen dan de welstandscommissie, dan

kunnen zij voordat het besluit op de vergunningaanvraag wordt genomen, maar binnen de daarvoor geldige afhandelingstermijn, een second opinion vragen aan een andere welstandscommissie. De gemeente gaat hiervoor te rade bij een naburige onafhankelijke welstandscommissie. Het advies van deze commissie speelt een zware rol bij de verdere oordeelsvorming van burgemeester en wethouders. Indien burgemeester en wethouders op inhoudelijke grond afwijken van het advies van de welstandscommissie wordt dit in de beslissing op de aanvraag van de bouwvergunning gemotiveerd. De welstandscommissie wordt hiervan op de hoogte gesteld.

Afwijken van de welstandscriteria (hardheidsclausule):

Burgemeester en wethouders kunnen, op advies van de welstandscommissie, afwijken van de welstandscriteria zelf. Dit kan gebeuren bij plannen die niet voldoen aan de gebiedsgerichte of objectgerichte welstandscriteria maar wél aan redelijke eisen van welstand, dit te beoordelen aan de hand van de algemene uitgangspunten voor welstandscriteria. Deze afwijking wordt in de beslissing op de aanvraag van de bouwvergunning gemotiveerd.

Afwijken om andere redenen: Burgemeester en wethouders krijgen volgens artikel 44 lid 1 d van de Woningwet de mogelijkheid om, bij strijd van een bouwplan met redelijke eisen van welstand, toch de bouwvergunning te verlenen. Dat zal het geval zijn indien zij van oordeel zijn dat daarvoor andere redenen zijn, bijvoorbeeld van economische of maatschappelijke aard. Deze afwijking wordt in de beslissing op de aanvraag van de bouwvergunning gemotiveerd. De welstandscommissie wordt hiervan op de hoogte gesteld. In Assen zijn burgemeester en wethouders uiterst terughou-

dend met het gebruik van deze mogelijkheid, omdat de ruimtelijke kwaliteit moet prevaleren boven bijvoorbeeld economische of maatschappelijke belangen.

Het indienen van bezwaar

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken bezwaar indienen tegen de beslissing van burgemeester en wethouders op de aanvraag voor een bouwvergunning. Belanghebbenden zijn in de regel de planindieners en de direct omwonenden. In de bezwaarschriftprocedure heroverwegen burgemeester en wethouders het besluit, na advies van de Commissie Bezwaar en Beroepschriften. De belanghebbenden, die het met deze heroverweging niet eens zijn, kunnen hiertegen in beroep gaan. Onder meer bij de cluster Bouwen en Woningtoezicht en de Balie Bouwen en Stadsinrichting kan men informatie over de procedure krijgen.

Als een bezwaar te maken heeft met het welstandsoordeel richt de belanghebbende zich dus nadrukkelijk op het oordeel van burgemeester en wethouders en niet op het advies van de welstandscommissie. De welstandscommissie zelf kent geen bezwaarprocedure voor belanghebbenden. Natuurlijk kunnen de ontwerper en eventueel de planindieners wel een toelichting op een uitgebracht advies vragen.

Jaarlijkse rapportage over de uitvoering van het welstandstoezicht

Burgemeester en wethouders stellen, ter uitvoering van artikel 12c van de Woningwet, jaarlijks een verslag op voor de gemeenteraad van de wijze waarop zij met hun verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van het welstands-

toezicht zijn omgegaan. De rapportage over het voorgaande jaar is uiterlijk gereed in maart van het volgende jaar, zodat het daarna aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd. In de rapportage komen op grond van artikel 12c van de Woningwet in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de wijze waarop burgemeester en wethouders zijn omgegaan met de welstandsadviezen;
- in welke categorieën van gevallen zij de aanvraag voor een lichte bouwvergunning niet aan de welstandscommissie hebben voorgelegd;
- op welke wijze zij in die gevallen zelf toepassing hebben gegeven aan de welstandscriteria;
- in welke categorieën van gevallen zij tot aanschrijving op grond van "ernstige strijdigheid met redelijke eisen van welstand" (artikel 19 van de Woningwet) zijn overgegaan en of zij na die aanschrijving zijn overgegaan tot toepassing van bestuursdwang of het opleggen van een dwangsom.

2.4 De welstandscommissie adviseert

Het advies van de welstandscommissie geeft aan of het uiterlijk en de plaatsing van een bouwwerk of een standplaats, zowel op zichzelf als in verband met de omgeving of de te verwachten ontwikkeling daarvan, in strijd is met redelijke eisen van welstand. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de criteria zoals opgenomen in de welstandsnota.

Het advies van de welstandscommissie wordt altijd schriftelijk vastgelegd en in begrijpelijke taal opgesteld. Middels een stempel met datum wordt een aanvraag gewaarmerkt. De

uitkomsten van het advies (zie hierna) worden geregistreerd, voor zover nodig ook in de vorm van goedgekeurde notulen of een brief aan burgemeester en wethouders. Een voldoende uitgebreide schriftelijke motivering is in ieder geval nodig bij een negatief advies. Het welstandsadvies bevat een korte omschrijving van het ingediende plan, een verwijzing naar de van toepassing zijnde welstandscriteria en een samenvatting van de beoordeling van het plan op die punten, uitmondend in een integraal advies. Steeds moet de motivering op grond waarvan het advies wordt gegeven, duidelijk zijn.

De welstandsadviesing is niet gericht op zaken die geen betrekking hebben op het welstandstoezicht. Het welstandsadvies kan wel suggesties bevatten voor beleid of procedurele zaken die naar de mening van de commissie in acht genomen zouden moeten worden.

De welstandsadviezen mogen nooit zodanig zijn geformuleerd dat één der betrokkenen zich daardoor beledigd of in goede naam of eer aangetast kan voelen.

Uitkomst en betekenis van het welstandsadvies

Het welstandsadvies kan de volgende uitkomsten hebben:

Akkoord Als een plan naar de mening van de welstandscommissie volgens de van toepassing zijnde welstandscriteria voldoet aan redelijke eisen van welstand, wordt een positief advies gegeven aan burgemeester en wethouders. Op initiatief van de welstandscommissie of op verzoek van burgemeester en wethouders of diens vertegenwoordiger, kan een positief advies schriftelijk worden gemotiveerd. Dit gebeurt in ieder geval bij bijzondere situaties, bijvoorbeeld indien op grond van de hardheidsclausule wordt geadvi-

seerd om een plan, in afwijking van de van toepassing zijnde gebiedsgerichte welstandscriteria, goed te keuren. In een enkel geval zal de welstandscommissie, als het plan akkoord is, de planindieners willen attenderen op zaken die het plan op een (nog) hoger niveau kunnen tillen. Deze suggesties kunnen als vrijblijvende overwegingen worden genoemd en staan los van het welstandsadvies zelf.

Een positief welstandsadvies kan znodig nog nader worden genuanceerd, door termen als "geen bezwaar" en "niet onaanvaardbaar".

Akkoord onder voorwaarden: Soms voldoet een plan naar de mening van de welstandscommissie volgens de van toepassing zijnde welstandscriteria niet aan redelijke eisen van welstand, tenzij het op ondergeschikte punten wordt aangepast. Deze punten worden ondubbelzinnig genoteerd of op de tekening aangegeven. Burgemeester en wethouders kunnen vervolgens ofwel het plan aanhouden en de planindieners de gelegenheid geven het plan aan te passen, ofwel de bouwvergunning verlenen onder voorwaarde dat het plan wordt aangepast. In het laatste geval moet de voorwaarde vanuit het belang van "redelijke eisen van welstand" expliciet worden genoemd bij de vergunningverlening.

Niet akkoord: Als een plan naar de mening van de welstandscommissie volgens de van toepassing zijnde welstandscriteria niet voldoet aan redelijke eisen van welstand, volgt een negatief advies. Dit betekent dat ingrijpende wijzigingen in het planconcept of de uitwerking van het ontwerp noodzakelijk zijn. Een negatief advies wordt altijd schriftelijk gemotiveerd door de welstandscommissie. Indien een definitief plan, als aanvraag voor een bouwver-

gunning, na drie negatieve adviezen en eventuele gesprekken met de ontwerper en de planindieners, geen noemenswaardige vooruitgang kent, zal de welstandscommissie via de ambtelijk secretaris contact opnemen met burgemeester en wethouders om de (politieke) consequenties hiervan te bespreken. Dit om te voorkomen dat er een eindeloze discussie tussen de welstandscommissie en de ontwerper of de planindieners ontstaat waarbij aan het eind niemand tevreden is.

Aangehouden: Binnen de wettelijke beslistermijnen kan de welstandscommissie het welstandsadvies aanhouden indien meer informatie of een toelichting van de ontwerper wenselijk is of om de ontwerper de gelegenheid te geven zijn plan aan te passen. De ambtelijk secretaris is verantwoordelijk voor het (laten) aanleveren van de gevraagde gegevens of het maken van afspraken. Gezien de korte afhandelingstermijn van lichtvergunningplichtige plannen zal het in de praktijk nauwelijks mogelijk zijn deze plannen aan te houden.

Mondelinge toelichting op het welstandsadvies

In principe moeten de schriftelijke welstandsadviezen zo begrijpelijk en duidelijk zijn dat nadere uitleg overbodig is. Indien de ontwerper of de planindieners alsnog een mondelinge toelichting op het welstandsadvies wenst, wordt deze gegeven door de ambtelijk secretaris.

2.5 De welstandscommissie

Taakomschrijving

De wettelijke en openbare taak van de welstandscommissie

is het uitbrengen van adviezen aan burgemeester en wethouders ten aanzien van de vraag of het uiterlijk of de plaatsing van een bouwwerk of standplaats, waarvoor een aanvraag om bouwvergunning is ingediend, in strijd is met redelijke eisen van welstand. Dit welstandsadvies is gebaseerd op de in deze welstandsnota genoemde welstandscriteria.

De tweede belangrijke wettelijke taak van de welstandscommissie is het opstellen van een jaarlijks verslag van de werkzaamheden voor de gemeenteraad. Volgens artikel 12b lid 3 van de Woningwet komt in dit verslag ten minste aan de orde op welke wijze toepassing is gegeven aan de welstandscriteria uit deze nota. De gemeente Assen wil daarnaast ook in het verslag lezen hoe de werkwijze van de commissie is geweest en op welke manier zij uitwerking heeft gegeven aan de openbaarheid van vergaderen, wat de aard van de beoordeelde plannen was en hoe de advisering is verlopen bij spraakmakende of beeldbepalende projecten. Voorts kan de welstandscommissie in haar jaarverslag aanbevelingen doen ten aanzien van het ruimtelijk kwaliteitsbeleid in het algemeen en aanpassing van de welstandsnota in het bijzonder. Het jaarverslag van de welstandscommissie moet gereed zijn in maart van het volgend jaar.

Om deze twee belangrijke wettelijke taken optimaal te kunnen uitoefenen en de kennis die daarbij wordt vergaard ten goede te laten komen aan het lokale ruimtelijke kwaliteitsbeleid krijgen de welstandscommissie van de gemeente Assen en in voorkomende gevallen de Begeleidingscommissie Binnenstad Assen tevens de

volgende taken mee.

- Het onder regie van de gemeente voeren van noodzakelijk geacht overleg met betrokkenen bij de voorbereiding van bouwplannen en het beoordelen van principeaanvragen voor bouwplannen.
- Het beoordelen van aanvragen voor aanlegvergunningen, kapvergunningen en vrijstellingen.
- Overleg met de betrokken ambtelijke afdelingen en burgemeester en wethouders over het opstellen van welstandscriteria en welstandsbeleid.
- Het op verzoek van het gemeentebestuur uitbrengen van adviezen over de welstandsaspecten van in voorbereiding zijnde ruimtelijke plannen.
- Het bevorderen van de openbaarheid van het welstandstoezicht, het zorgdragen voor het maatschappelijk draagvlak en het stimuleren van de discussie over ruimtelijke kwaliteit in de gemeente.
- Het zorgdragen voor regelmatig overleg met het gemeentebestuur.
- Het gevraagd en ongevraagd signaleren van stedenbouwkundige en architectonische ontwikkelingen die van belang zijn voor de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente.

De gemeente streeft naar een eigen, gemeentelijke monumentencommissie. Het is doelmatig indien de welstandscommissie, uitgebreid met de Begeleidingscommissie Binnenstad Assen en de monumentencommissie dezelfde personele samenstelling hebben. Dit verkleint de mogelijkheid van uiteenlopende adviezen. Anderzijds behoudt bij monumentenvergunningen de Rijksdienst voor

de Monumentenzorg haar eigen verantwoordelijkheid, zodat er geen gevaar bestaat van een eenzijdige advisering.

Samenstelling van de welstandscommissie

De welstandscommissie is volgens artikel 1 lid 1r van de Woningwet een door de gemeenteraad benoemde onafhankelijke commissie. De leden van de welstandscommissie worden op voordracht van het College van Burgemeester en Wethouders benoemd door de gemeenteraad. Volgens artikel 12b lid 4 van de Woningwet kunnen zij voor een periode van maximaal drie jaar worden benoemd, na deze termijn is eenmaal herbenoeming voor drie jaar mogelijk. De welstandscommissie in Assen bestaat uit vijf leden, waarvan één lid wordt benoemd als voorzitter, terwijl tevens twee plaatsvervangende leden worden benoemd.

De gemeente Assen hanteert voor de commissieleden de volgende profielschets. Van alle leden van de welstandscommissie wordt verwacht dat zij geïnteresseerd zijn in Assen en de gemeente kennen of willen leren kennen. Bovendien moeten zij communicatief zijn ingesteld en in staat zijn om het welstandsoordeel begrijpelijk te verwoorden. Uit oogpunt van deskundigheid wordt daarbij aan alle leden van de welstandscommissie de eis gesteld dat zij tekeningen kunnen lezen en cultureel besef en kennis van de (geschiedenis van de) bouwkunst hebben. De leden dienen bij voorkeur te zijn ingeschreven in het architectenregister of het register voor stedenbouwkundigen en bovendien dienen zij bij voorkeur praktiserend te zijn.

Mandaat van commissie aan subcommissie

De welstandscommissie kan één van haar leden schriftelijk mandateren om bepaalde taken uit te voeren. Deze zogeheten subcommissie voert haar taak uit namens de commissie, wat moet blijken uit bijvoorbeeld de ondertekening. Werkzaamheden of standpunten die binnen het mandaat door de subcommissie worden verricht c.q. ingenomen, gelden in juridische zin als werkzaamheden of standpunten van de voltallige commissie. De voltallige commissie kan daar in het concrete geval dus niet op terugkomen. De subcommissie zal bij twijfel altijd de voltallige commissie moeten raadplegen.

Begeleidingscommissie Binnenstad Assen

De in diverse bestemmingsplannen genoemde Begeleidingscommissie Binnenstad Assen bestaat uit de voltallige welstandscommissie, aangevuld met een deskundige op het gebied van de monumentenzorg en aangevuld met een deskundige op het gebied van de cultuurhistorie. Tot het taakveld van de begeleidingscommissie behoren in ieder geval de taken zoals omschreven in de diverse bestemmingsplannen. Bovendien kan de begeleidingscommissie worden ingeschakeld bij bouwvergunningen in de hierna te onderscheiden Bijzondere welstandsgebieden.

Mandaat van Begeleidingscommissie aan welstandscommissie

De Begeleidingscommissie Binnenstad Assen kan de welstandscommissie schriftelijk mandateren om bepaalde taken uit te voeren. Het gaat hierbij om de beoordeling van relatief eenvoudige ingrepen. Bij twijfel zal de welstands-

commissie altijd de begeleidingscommissie moeten raadplegen.

Onafhankelijkheid

Uit oogpunt van onafhankelijkheid mogen de leden van de welstandscommissie en van de Begeleidingscommissie Binnenstad Assen niet ondergeschikt zijn aan burgemeester en wethouders of belangen in Assen hebben die gerelateerd zijn aan het welstandstoezicht. Indien één van de commissieleden betrokken is bij een bouwplan wordt dit plan in afwezigheid van het betrokken lid behandeld.

De voorzitter van de welstandscommissie

De voorzitter heeft binnen de welstandscommissie een belangrijke rol. Hij of zij is verantwoordelijk voor het functioneren van de commissie en de algemene kwaliteit van de advisering. Dit vereist, naast bovenstaande capaciteiten, zowel bestuurlijke ervaring en inzicht in lokale besluitvormingsprocessen als kennis van de ruimtelijke ontwikkelingen en het beleid van Assen. Tijdens de vergadering moet de voorzitter ervoor zorgen dat er een evenwichtige discussie wordt gevoerd waarbij alle commissieleden hun mening voldoende kunnen uiten. De voorzitter integreert de verschillende visies tot een gemeenschappelijk eindadvies en moet dat helder kunnen formuleren. De voorzitter heeft tevens tot taak de commissie, de adviezen en het jaarverslag naar buiten toe te presenteren. De voorzitter verzorgt de externe contacten van de commissie en is het officiële aanspreekpunt voor het gemeentebestuur en geïnteresseerden.

Ondersteuning van de welstandscommissie

De voltallige welstandscommissie kan worden ondersteund door:

Adviseurs: Indien de aard van een te beoordelen plan dan wel het beleid daartoe aanleiding geeft kunnen burgemeester en wethouders en de welstandscommissie in overleg treden over de mogelijkheid om op ad hoc of permanente basis specifieke deskundigen als adviseur aan de commissie toe te voegen, bijvoorbeeld een stedenbouwkundige, een architectuurhistoricus, een landschapsarchitect of een kunstenaar. De adviseur neemt deel aan de beraadslaging, maar heeft geen stem in de eindbeoordeling.

Plantoelichter: De ambtenaar die belast is met de uitvoering van het welstandstoezicht, is als plantoelichter aanwezig bij de vergaderingen van de welstandscommissie. Hij of zij neemt geen deel aan de beraadslaging en de beoordeling, maar informeert de commissie over alle relevante aspecten van de bouw aanvraag. De plantoelichter is verantwoordelijk voor het overbrengen van de stedenbouwkundige kwaliteitsdoelstellingen aan de commissie en voor het tijdig inwinnen van een advies van de welstandscommissie over de welstandsaspecten van nieuwe stedenbouwkundige plannen. De plantoelichter ziet toe op de volledigheid van het dossier, is verantwoordelijk voor de archivering van de bouwplandossiers en zorgt dat bouw aanvragen op het juiste moment aan de commissie worden voorgelegd: nadat de planologische aanvaardbaarheid is vastgesteld en uiteraard binnen de wettelijke beslistermijn. Hij of zij is verantwoordelijk voor het maken van afspraken voor (voor-)overleg en zorgt dat het welstandsadvies uiteindelijk arriveert bij burgemeester en wethouders.

De ambtelijk secretaris: Bij alle vergaderingen van de welstandscommissie is een ambtelijk secretaris aanwezig. De ambtelijk secretaris neemt geen deel aan de beraadslaging maar ondersteunt de commissie, ontvangt de bezoekers, zorgt voor de notulen, de administratieve verwerking van de welstandsadviezen en het verzamelen van gegevens voor het jaarverslag.

De functies van plantoelichter en ambtelijk secretaris zijn verenigbaar.

Het aan te leveren materiaal

De kwaliteit van het aangeleverde materiaal (plattegronden, tekeningen, foto's et cetera) moet een goed beeld geven van het bouwplan, van de planfilosofie en zonedig van de omgeving. De welstandscommissie kan zich een goed oordeel vormen als tenminste de volgende zaken worden aangeleverd:

- situatietekening inclusief aansluitende terreinen (minimaal schaal 1:1000);
- tekeningen van zowel bestaande als nieuwe plattegronden, doorsneden en gevelaanzichten (minimaal schaal 1:100);
- tekeningen van de principedetails die verband houden met het uiterlijk van het bouwwerk;
- kleurenschema's, materiaalijst en materiaalmonsters;
- foto's van de bestaande toestand van het bouwwerk en van de omgeving;
- tekeningen van de straatwanden;
- bij grote projecten kan de welstandscommissie een werkmaquette van het bouwwerk en zijn omgeving

vragen om de schaal en massa te kunnen beoordelen.

De plantoelichter zorgt zonedig voor aanvullende informatie. De leden van de welstandscommissie gaan indien noodzakelijk zelf ter plekke kijken.

2.6 Openbaarheid

De wettelijke taken van de welstandscommissie worden uitgevoerd in openbaarheid tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit niet te doen (zoals gedefinieerd in artikel 10 van de Wet Openbaarheid van Bestuur).

Het jaarverslag van de welstandscommissie is openbaar en de advisering over bouwplannen in de bouwvergunning-procedure geschiedt in openbaarheid, dit betreft zowel de beraadslaging als de beoordeling. Ook de schriftelijke adviezen over bouwplannen in de bouwvergunning-procedure zijn openbaar. Plannen waarover nog vooroverleg wordt gevoerd, kunnen in een besloten vergadering worden beoordeeld.

Belangstellenden en betrokkenen kunnen de vergadering bijwonen als toehoorder. Zij hoeven daarvoor geen afspraak te maken.

Belangstellenden hebben geen spreekrecht. Betrokkenen, dat wil zeggen ontwerpers en planindieners, kunnen tijdens de behandeling van hun plan wel een mondelinge toelichting geven. Zij kunnen daarvoor een afspraak maken met de plantoelichter.

In zeer bijzondere situaties kunnen burgemeester en wethouders de welstandscommissie vragen om belang-

stellenden te horen, voorafgaand aan de planbeoordeling. Een dergelijk verzoek van burgemeester en wethouders is niet vatbaar voor bezwaar en beroep.

Bij de openbaarheid van de vergaderingen gelden verder de volgende spelregels:

- de reguliere vergaderdata worden aan het begin van elk kalenderjaar gepubliceerd;
- afwijkende vergaderdata en annuleringen worden uiterlijk één week van tevoren gepubliceerd;
- de agenda wordt steeds voor het begin van de vergadering uitgereikt; de concept-agenda wordt aan het eind van de dag, voorafgaand aan de betreffende vergadering, ter inzage gelegd bij de Balie Wonen en Stadsinrichting en wordt dan tevens op de website van de gemeente geplaatst;
- de commissie kan zelf de indiener, de ontwerper of andere deskundigen uitnodigen om nader in te gaan op vragen die van belang zijn voor de beoordeling;
- een eventuele gemachtigde moet op verzoek van de voorzitter een machtiging kunnen overleggen;
- in verband met de planning kan een bouwplan met toelichting als regel niet eerder dan veertien dagen na een verzoek om toelichting op de agenda worden geplaatst.

2.7 Vooroverleg en principeplannen

De gemeente Assen biedt ontwerpers en planindieners de mogelijkheid om, voorafgaand aan de formele bouwvergunningaanvraag, vooroverleg te plegen met de

welstandscommissie over de interpretatie van de welstands-criteria in het concrete geval van een complex bouwplan. Hiertoe kan het schetsontwerp als principeplan worden ingediend bij de Balie Wonen en Stadsinrichting. Het vooroverleg met de welstandscommissie kan in principe pas starten nadat duidelijkheid bestaat over de planologische aanvaardbaarheid van het plan.

Omdat het vooroverleg diep kan ingrijpen in de plan-ontwikkeling moet het met de nodige waarborgen worden omgeven. De volgende punten zijn daarbij van belang.

- De kwaliteit van het aangeleverde materiaal moet een goed beeld geven van de bedoelingen en de plan-filosofie. De welstandscommissie moet zich een even goed oordeel kunnen vormen als bij een definitieve bouw-aanvraag.
- Het principeplan wordt geregistreerd, gedateerd en krijgt een nummer en een dossier. De welstandscommissie behandelt geen ongeregistreerde plannen.
- De welstandscommissie draagt uiterste zorg voor goede verslaglegging en consistente beoordelingen in de verschillende planfasen.
- Bij het welstandsadvies over een principeplan moet de welstandscommissie altijd aangeven in welk stadium het plan werd beoordeeld en, bij een positief advies, of zij het plan bij de definitieve vergunningaanvraag nog in de plenaire commissie wil terugzien of dat het definitieve advies door een gemandateerd lid kan worden afgehandeld.

Voor de welstandsadviezen over deze principeplannen gelden verder dezelfde uitgangspunten als voor de adviezen over bouwvergunningaanvragen.

2.8 Supervisie en ontwerpwedstrijden

Supervisor

Voor bepaalde (nieuw te ontwikkelen) gebieden kan een supervisor worden aangesteld, met als taak de ruimtelijke kwaliteit te stimuleren en initiatiefnemers in de vroege planvormingsfasen reeds te informeren en te begeleiden. Bij het aanstellen van een supervisor zal het hoofd van de Afdeling Bouwen en Wonen zorg dragen voor een heldere taakomschrijving en een goede afstemming tussen supervisie en welstandsbeoordeling. Daarbij gelden in principe de volgende uitgangspunten.

- De supervisor formuleert de welstandscriteria voor het gebied (het gaat immers meestal om grotere nieuwe projecten waarvoor in deze welstandsnota nog geen gebiedsgerichte welstandscriteria zijn opgenomen).
- De welstandscriteria gelden na vaststelling door de gemeenteraad als leidraad voor de planbegeleiding door de supervisor en als kader voor de welstandsbeoordeling.
- Tijdens het planvormingsproces is de supervisor verantwoordelijk voor tijdige rapportage aan de welstandscommissie. Controversiële kwesties kunnen leiden tot plenair vooroverleg van de welstandscommissie met de ontwerper, de planindieners en/of de supervisor.
- Wanneer uiteindelijk de bouwvergunning wordt aangevraagd vindt de definitieve welstandsbeoordeling

door de welstandscommissie plaats waarbij de commissie rekening houdt met wat er tijdens het begeleidingsproces is besproken en besloten.

Ontwerpwedstrijden

Sommige bouwprojecten komen tot stand na een ontwerp-wedstrijd of een ontwikkelingscompetitie. Bij deze projecten vindt een deskundige beoordeling van het ontwerp plaats, vaak lang voordat de welstandsbeoordeling aan de orde is. Om misverstanden te voorkomen is het van belang de relatie tussen de planbeoordeling in het kader van de wedstrijd en de uiteindelijke welstandsbeoordeling door de welstandscommissie goed vast te leggen.

Uitgangspunt is dat de gemeente en de leden van de welstandscommissie slechts actief medewerking verlenen aan ontwerpwedstrijden of ontwikkelingscompetities waarvan het wedstrijdprogramma is opgesteld volgens "Kompas" en die gemeld is bij het Steunpunt Ontwerp-wedstrijden ("Kompas" is de nationale richtlijn voor het uitschrijven van ontwerpwedstrijden en ontwikkelingscompetities op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur. "Kompas" is onderschreven door een groot aantal organisaties, waaronder de VNG. Het Steunpunt Ontwerpwedstrijden begeleidt het gebruik van "Kompas"). De gemeente zal stimuleren dat in het wedstrijdprogramma expliciete welstandscriteria worden opgenomen. Deze kunnen specifiek door de gemeenteraad worden vastgesteld ofwel uit deze welstandsnota worden overgenomen.

De beoordeling van inzendingen voor een ontwerpwedstrijd of een ontwikkelingscompetitie geschiedt door een speciaal

aangewezen jury of beoordelingscommissie. Dit kan nooit de welstandscommissie als zodanig zijn. Een lid van de welstandscommissie kan wel op persoonlijke titel worden aangewezen als lid van een jury of beoordelingscommissie. Bij een welstandsbeoordeling voor een bouwplan dat het gevolg is van een ontwerpwedstrijd of een ontwikkelingscompetitie, gelden de in het wedstrijdprogramma genoemde welstandscriteria als (onderdeel van) het beoordelingskader. De raad bepaalt waar in dat geval de welstandsbeoordeling plaatsvindt.

2.9 Handhaving en excessenregeling

De gemeente geeft met deze welstandsnota regels voor het welstandstoezicht en zal zich middels een actief handhavingsbeleid ook inspannen voor de naleving daarvan. Hierbij geldt dat de algemene criteria, zoals geformuleerd in paragraaf 3.1, altijd van toepassing zijn, ook al zijn in paragraaf 3.2 voor een bepaald gebied geen aanvullende gebiedsgerichte criteria geformuleerd en/of zijn in paragraaf 3.3 bepaalde bouwwerken "welstandsvrij" verklaard op grond van de voor- en achterkantenbenadering.

Ook bouwwerken waarvoor geen bouwvergunning hoeft te worden aangevraagd, moeten aan minimale welstandseisen voldoen. Volgens artikel 19 van de Woningwet kunnen burgemeester en wethouders de eigenaar van een bouwwerk dat "in ernstige mate in strijd is met redelijke eisen van welstand" aanschrijven om die strijdigheid op te heffen. Volgens datzelfde wetsartikel moeten de criteria hiervoor in

een welstandsnota zijn opgenomen. De "excessenregeling" is niet bedoeld om de plaatsing van het bouwwerk tegen te gaan.

De gemeente Assen hanteert bij het toepassen van deze excessenregeling het criterium dat er sprake moet zijn van een buitensporigheid in het uiterlijk die ook voor niet-deskundigen evident is en die afbreuk doet aan de ruimtelijke kwaliteit van een gebied. Vaak heeft dit betrekking op:

- het visueel of fysiek afsluiten van een bouwwerk voor zijn omgeving;
- het ontkennen of vernietigen van architectonische bijzonderheden bij aanpassing van een bouwwerk;
- armoedig materiaalgebruik;
- toepassing van felle of contrasterende kleuren;
- te opdringerige reclames, of
- een te grove inbreuk op wat in de omgeving gebruikelijk is (zie daarvoor de gebiedsgerichte welstandscriteria).

Vergunningsvrije bouwwerken die voldoen aan de welstandscriteria voor veel voorkomende kleine bouwplannen zijn in elk geval niet in strijd met redelijke eisen van welstand.

3. WELSTANDSCRITERIA

3.1 Algemene uitgangspunten voor welstandscriteria

3.1.1 Waarom algemene uitgangspunten

De algemene uitgangspunten voor welstandscriteria richten zich op de zeggingskracht en het vakmanschap van het architectonisch ontwerp en zijn terug te voeren op vrij universele kwaliteitsprincipes. De hierna te noemen uitgangspunten zijn gebaseerd op de notitie "Architectonische kwaliteit, een notitie over architectuurbeleid" van prof. ir. Tj. Dijkstra, die hij in 1985 schreef als Rijksbouwmeester in 1985.

De algemene uitgangspunten liggen (haast onzichtbaar) ten grondslag aan elke planbeoordeling, omdat ze de basis vormen voor de uitwerking van de gebiedsgerichte en objectgerichte welstandscriteria. In de praktijk zullen die uitwerkingen meestal voldoende houvast bieden voor de planbeoordeling.

In bijzondere situaties, wanneer de gebiedsgerichte en de objectgerichte welstandscriteria ontoereikend zijn, kan het nodig zijn expliciet terug te grijpen op de algemene uitgangspunten.

Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een bouwplan (slaafs) is aangepast aan de gebiedsgerichte welstandscriteria, maar het bouwwerk zelf zo onder de maat blijft dat het op den duur zijn omgeving negatief zal beïnvloeden.

Ook wanneer een bouwplan afwijkt van de bestaande of toekomstige omgeving, maar door bijzondere schoonheid wél aan redelijke eisen van welstand voldoet, kan worden

teruggerepen op de algemene uitgangspunten. De welstandsc commissie kan burgemeester en wethouders in zo'n geval gemotiveerd en schriftelijk adviseren van de hardheidsclausule gebruik te maken en af te wijken van de gebiedsgerichte en objectgerichte welstandscriteria. In de praktijk betekent dit dat het betreffende plan alleen op grond van de algemene uitgangspunten wordt beoordeeld en dat de bijzondere schoonheid van het plan met deze uitgangspunten overtuigend kan worden aangetoond. Het niveau van "redelijke eisen van welstand" ligt dan uiteraard hoog, het is immers redelijk dat er hogere eisen worden gesteld aan de zeggingskracht en het architectonisch vakmanschap naarmate een bouwwerk zich sterker van zijn omgeving onderscheidt.

3.1.2 De algemene uitgangspunten

Relatie tussen vorm, gebruik en constructie

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat de verschijningsvorm een relatie heeft met het gebruik ervan en de wijze waarop het gemaakt is, terwijl de vormgeving daarnaast ook zijn eigen samenhang en logica heeft.

Een bouwwerk wordt primair gemaakt om te worden gebruikt. Hoewel het welstandstoezicht slechts is gericht op de uiterlijke verschijningsvorm, kan de vorm van het bouwwerk niet los worden gedacht van de eisen vanuit het gebruik en de mogelijkheden die materialen en technieken bieden om een doelmatige constructie te maken. Gebruik en constructie staan aan de wieg van iedere vorm. Daarmee is nog niet gezegd dat de vorm altijd ondergeschikt is aan het gebruik of de constructie. Ook wanneer

andere aspecten dan gebruik en constructie de vorm tijdens het ontwerpproces gaan domineren, mag worden verwacht dat de uiteindelijke verschijningsvorm een begrijpelijke relatie houdt met zijn oorsprong.

Daarmee is tegelijk gezegd dat de verschijningsvorm méér is dan een rechtstreekse optelsom van gebruik en constructie. Er zijn daarnaast andere factoren die hun invloed kunnen hebben, zoals de omgeving en de associatieve betekenis van de vorm in de sociaal-culturele context. Maar als de vorm in tegenspraak is met het gebruik en de constructie, dan verliest zij daarmee aan begrijpelijkheid en integriteit.

Relatie tussen bouwwerk en omgeving

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat het een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de openbare (stedelijke of landschappelijke) ruimte. Daarbij worden hogere eisen gesteld naarmate de openbare betekenis van het bouwwerk of van de omgeving groter is.

Bij het oprichten van een gebouw is sprake van het afzonderen en in bezit nemen van een deel van de algemene ruimte voor particulier gebruik. Gevels en volumes vormen zowel de externe begrenzing van de gebouwen als ook de wanden van de openbare ruimte die zij gezamenlijk bepalen. Het gebouw is een particulier object in een openbare context, het bestaansrecht van het gebouw ligt niet in het eigen functioneren alleen maar ook in de betekenis die het gebouw heeft in zijn stedelijke of landschappelijke omgeving. Ook van een gebouw dat contrasteert met zijn omgeving mag worden verwacht dat het

zorgvuldig is ontworpen en de omgeving niet ontkent. Waar het om gaat is dat het gebouw een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de omgeving en de te verwachten ontwikkeling daarvan.

Over de wijze waarop dat bij voorkeur zou moeten gebeuren, kunnen de gebiedsgerichte welstandscriteria duidelijkheid verschaffen.

Betekenenissen van vormen in de sociaal-culturele context

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat verwijzingen en associaties zorgvuldig worden gebruikt en uitgewerkt, zodat er concepten en vormen ontstaan die bruikbaar zijn in de bestaande maatschappelijke realiteit.

Voor vormgeving gelden in iedere cultuur bepaalde regels, net zoals een taal zijn eigen grammaticale regels heeft om zinnen en teksten te maken. Die regels zijn geen wetten en moeten ter discussie kunnen staan. Maar als ze worden verhaspeld of ongeïnspireerd worden gebruikt, wordt een tekst verwarrend of saai. Precies zo wordt een bouwwerk verwarrend of saai als de regels van de architectonische vormgeving niet bewust worden gehanteerd.

Als vormen regelmatig in een bepaald verband zijn waargenomen krijgen zij een zelfstandige betekenis en roepen zij, los van gebruik en constructie, bepaalde associaties op. Pilasters in classicistische gevels verwijzen naar zuilenstructuren van tempels, transparante gevels van glas en metaal roepen associaties op met techniek en vooruitgang. In iedere bouwstijl wordt gebruik gemaakt van verwijzingen en associaties naar wat eerder of elders reeds aanwezig was

of naar wat in de toekomst wordt verwacht. De kracht of de kwaliteit van een bouwwerk ligt echter vooral in de wijze waarop die verwijzingen en associaties worden verwerkt en geïnterpreteerd binnen het kader van de actuele culturele ontwikkelingen, zodat concepten en vormen ontstaan die bruikbaar zijn in de bestaande maatschappelijke realiteit. Zorgvuldig gebruik van verwijzingen en associaties betekent onder meer dat er een bouwwerk ontstaat dat integer is naar zijn tijd, doordat het op grond van zijn uiterlijk in de tijd worden geplaatst waarin het werd gebouwd of verbouwd. Bij restauraties is sprake van herstel van elementen uit het verleden, maar bij nieuw- of verbouw in bestaande (monumentale) omgeving betekent dit dat duidelijk moet zijn wat authentiek is en wat nieuw is toegevoegd. Een ontwerp kan worden geïnspireerd door een bepaalde tijdsperiode, maar dat is iets anders dan het imiteren van stijlen, vormen en detailleringen uit het verleden.

Associatieve betekenissen zijn van groot belang om een omgeving te "begrijpen" als beeld van de tijd waarin zij is ontstaan, als verhaal van de geschiedenis, als representant van een stijl. Daarom is het zo belangrijk om ook bij nieuwe bouwplannen zorgvuldig met stijlvormen om te gaan, zij vormen immers de geschiedenis van de toekomst.

Evenwicht tussen helderheid en complexiteit

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat er structuur is aangebracht in het beeld, zonder dat de aantrekkingskracht door simpelheid verloren gaat.

Een belangrijke eis die aan een ontwerp voor een gebouw

mag worden gesteld is dat er structuur wordt aangebracht in het beeld. Een heldere structuur biedt houvast voor de waarneming en is bepalend voor het beeld dat men vasthoudt van een gebouw. Symmetrie, ritme, herkenbare maatreeksen en materialen maken het voor de gemiddelde waarnemer mogelijk de grote hoeveelheid visuele informatie die de gebouwde omgeving geeft, te reduceren tot een bevattelijk beeld.

Het streven naar helderheid mag echter niet ontaarden in simpelheid. Een bouwwerk moet de waarnemer blijven prikkelen en intrigeren en moet zijn geheimen niet direct prijsgeven. Er mag best een beheerst beroep op de creativiteit van de voorbijganger worden gedaan. Van oudsher worden daarom helderheid en complexiteit als complementaire begrippen ingebracht bij het ontwerpen van bouwwerken. Complexiteit in de architectonische compositie ontstaat vanuit de stedenbouwkundige eisen en het programma van eisen voor het bouwwerk. Bij een gebouwde omgeving met een hoge belevingswaarde zijn helderheid en complexiteit tegelijk aanwezig in een evenwichtige en spanningsvolle relatie.

Schaal en maatverhoudingen

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat het een samenhangend stelsel van maatverhoudingen heeft dat beheerst wordt toegepast in ruimtes, volumes en vlakverdelingen.

Ieder bouwwerk heeft een schaal die voortkomt uit de grootte of de betekenis van de betreffende bouwopgave. Grote bouwwerken kunnen uiteraard binnen hun eigen

grenzen geled zijn, maar worden onherkenbaar en onge-
loofwaardig als ze er uitzien alsof ze bestaan uit een verza-
meling losstaande kleine bouwwerken.

De maatverhoudingen van een bouwwerk zijn van groot
belang voor de belevingswaarde ervan, maar vormen tegelijk
één van de meest ongrijpbare aspecten bij het beoordelen
van ontwerpen. De waarnemer ervaart bewust of onbewust
de maatverhoudingen van een bouwwerk, maar wáárom de
maatverhoudingen van een bepaalde ruimte aangenamer,
evenwichtiger of spannender zijn dan die van een andere,
valt nauwelijks vast te stellen.

Duidelijk is dat de kracht van een compositie groter is
naarmate de maatverhoudingen een sterkere samenhang en
hiërarchie vertonen. Mits bewust toegepast kunnen ook
spanning en contrast daarin hun werking hebben.

De afmetingen en verhoudingen van gevelelementen
vormen tezamen de compositie van het gevelvlak. Hellende
daken vormen een belangrijk element in de totale composi-
tie. Als toegevoegde elementen (zoals een dakkapel, een
aanbouw of een zonnecollector) te dominant zijn ten
opzichte van de hoofdmassa en/of de vlakverdeling,
verstoren zij het beeld niet alleen van het object zelf, maar
ook van de omgeving waarin dat is geplaatst.

Materiaal, textuur, kleur en licht

*Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van
welstand mag worden verwacht dat materiaal, textuur, kleur
en licht het karakter van het bouwwerk zelf ondersteunen
en de ruimtelijke samenhang met de omgeving of de te
verwachten ontwikkeling daarvan duidelijk maken.*

Door middel van materialen, kleuren en lichttoetreding krijgt
een bouwwerk uiteindelijk zijn visuele en tastbare kracht:
het wordt zichtbaar en voelbaar. De keuze van materialen en
kleuren is tegenwoordig niet meer beperkt tot wat lokaal
aan materiaal en ambachtelijke kennis voorhanden is. Die
keuzevrijheid maakt de keuze moeilijker en het risico van
een onsamenhangend beeld groot. Als materialen en
kleuren teveel los staan van het ontwerp en daarin geen
ondersteunende functie hebben, maar slechts worden
gekozen op grond van decoratieve werking, wordt de
betekenis ervan toevallig en kan het afbreuk doen aan de
zeggingskracht van het bouwwerk.

3.2 Gebiedsgerichte welstandscriteria

3.2.1 Beknopte schets van de ruimtelijke ontwikkeling

Kloosternederzetting (1260-1600)

Assen is zo'n 1.000 jaar geleden ontstaan als een gehucht van één, hooguit twee boerderijen. Het eerste omslagpunt in de geschiedenis is de bouw van een klooster rond 1260. De bebouwing van de kloosternederzetting bleef beperkt tot het klooster zelf, op de plek van het huidige Drents Museum, en tot een aantal bijgebouwen.

In de huidige ruimtelijke structuur is de ligging van de singels, indertijd gegraven om het kloosterterrein af te bakenen, nog steeds zichtbaar.

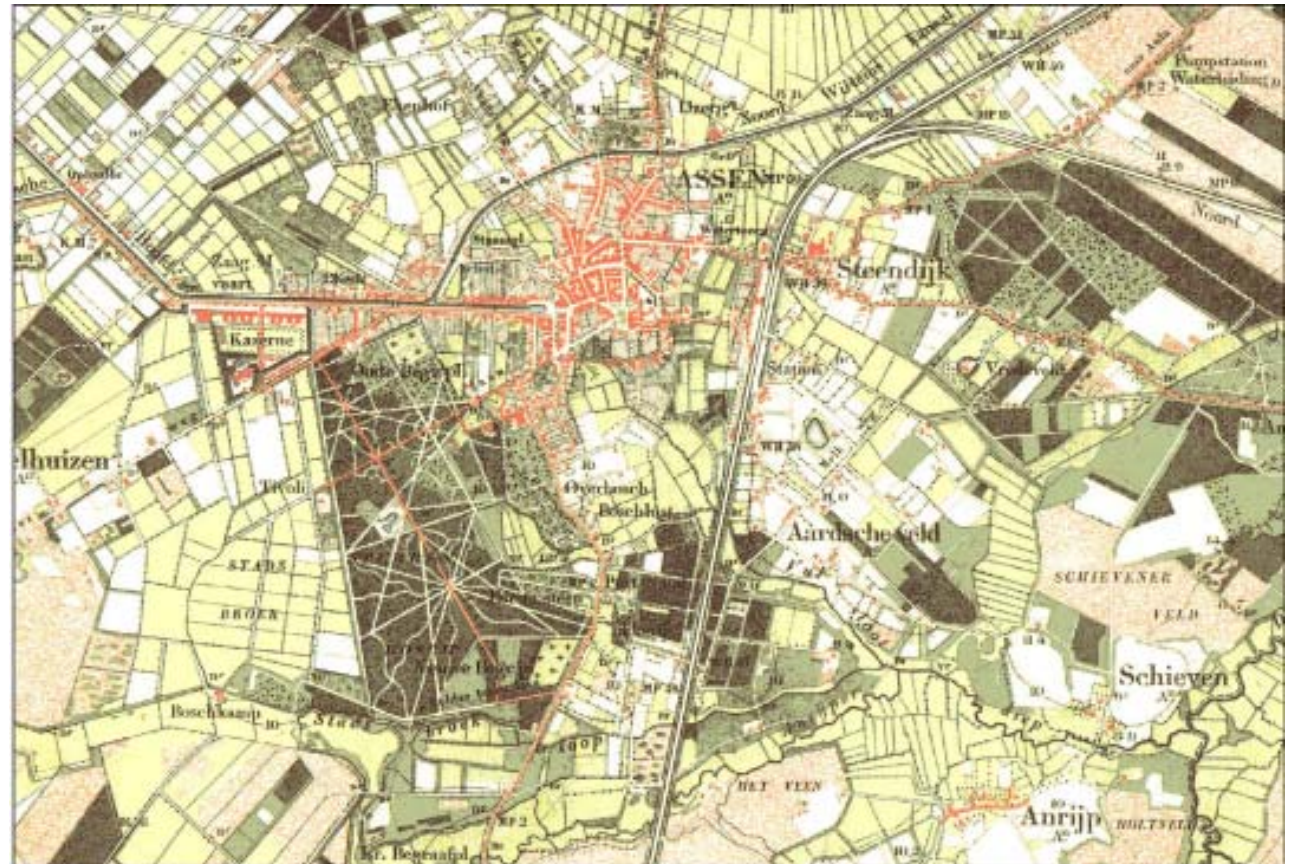
Vergadercentrum (1600-1780)

Rond 1600 kreeg Drenthe een nieuw bestuur, dat de kloostergebouwen in beslag nam als vergaderruimte. De bestuurders kozen evenwel niet voor Assen als hun woonplaats. Op zeer bescheiden schaal ontstond er na 1600 enige woonbebouwing, die in de periode tot 1780 beperkt bleef tot het gebied binnen de singels (Kruisstraat, Brink en Kloosterstraat).

De ondergeschoven positie van Drenthe weerspiegelde zich in haar hoofdstad: rond 1780 telde Assen nog geen 500 inwoners.

Bestuurscentrum en provinciehoofdstad (1780-1900)

Met de aanleg van het Asserbos en de daarin gelegen Hoofdlaan (1760-1780) en de aanleg van de Vaart (1780) veranderde voor het eerst in eeuwen de ruimtelijke structuur. De lineaire elementen van de Vaart en de Hoofdlaan betekenden een aanvulling op de min of meer cirkelvor-

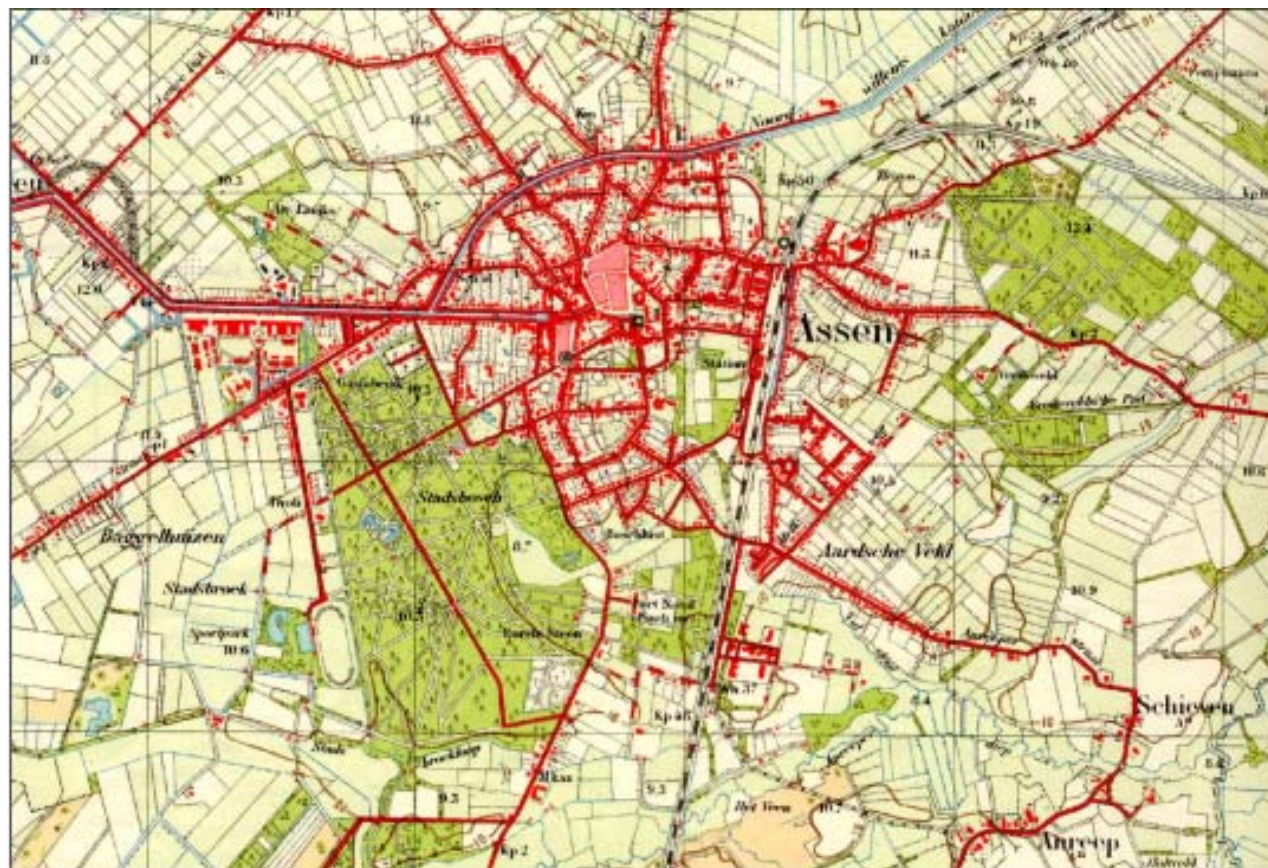


Topografische kaart van Assen rond 1900.

mige singelstructuur. Tevens bood de Vaart aantrekkelijke bouw mogelijkheden voor de gegoede elite. Assen ontwikkelde zich geleidelijk van vergadercentrum tot bestuurscentrum. Dit proces kreeg zijn bekroning met de aanwijzing van Assen als provinciehoofdstad (1815).

Assen als 19^{de} eeuwse stad

De woningvoorraad van Assen heeft zich in de 19^{de} eeuw ontwikkeld van 150 woningen tot 2.300 woningen. Hiervan zijn momenteel nog ongeveer 700 woningen aanwezig. Men kan Assen daarom qua bebouwingshistorie als een 19^{de} eeuwse stad karakteriseren. De aanwezige straten boden aanvankelijk voldoende capaciteit om de woningbouw op te vangen. Pas na 1850 werden her en der, vrijwel altijd op particulier initiatief, enige straten aangelegd. In de 19^{de} eeuw werd Assen aantrekkelijk als woonplaats voor de Drentse elite. Benamingen als Stad der Paleizen en Stad der Tuinen verwijzen hiernaar. De meest karakteristieke naam voor Assen is echter wel Stad in het Groen. Mede omdat Assen nooit een vesting is geweest, heeft de plaats zich in de 19^{de} eeuw kunnen ontwikkelen in een zeer lage bebouwingdichtheid. Behoud en inpassing van bestaande landschappelijke elementen zijn zeer kenmerkend voor de stedenbouwkundige ontwikkeling, niet alleen in de 19^{de} eeuw, maar ook nadien. De stad kreeg in de 19^{de} eeuw steeds meer voorzieningen zoals kerken en scholen, maar ook specifiek stedelijke voorzieningen zoals een rechtbank, een museum, een schouwburg, een gasfabriek en een drinkwaterleiding. Daarmee kreeg Assen geleidelijk meer stedelijke trekjes, zonder evenwel het overwegend groene karakter te verliezen. Samenvattend heeft de 19^{de} eeuwse ontwikkeling geleid tot relatief veel monumentale bebou-



Topografische kaart van Assen rond 1940.

wing, zowel wat betreft openbare gebouwen als woningen.

Garnizoensstad (1900-1945)

De komst van de kazernes rond de eeuwwisseling gaf een impuls aan de woningbouw en aan de ontwikkeling van de middenstand. De woningvoorraad van de gemeente nam tussen 1900 en 1945 toe van 2.300 tot ongeveer 5.000 woningen.

De hiervoor benodigde aanleg van straten vond aanvankelijk alleen plaats door particulieren. Deze straten betekenden eerder een verdichting van het toen bestaande stratenpatroon dan dat er sprake was van echte uitbreidingen. Vanaf 1925 vond woningbouw plaats in Assen-Zuid, in het eerste gemeentelijke uitbreidingsplan.

Sociale woningbouw

Onder invloed van de woningwet kwam na 1900 ook de nodige sociale woningbouw tot stand, onder meer resulterend in de aanleg van de zogeheten "dorpen" in Assen-Oost in de periode tussen 1916 en 1921.

Lintbebouwing

Vooral in de jaren twintig en in het begin van de jaren dertig vond veel bebouwing plaats in de vorm van lintbebouwing langs de uitvalswegen, overwegend als vrijstaande middenstandswoningen. Daarmee kreeg de ruimtelijke structuur van Assen een min of meer radiaal karakter.



Topografische kaart van Assen rond 1960.

Ontwikkeling winkelbestand

De aanwezigheid van de kazernes was aanleiding om winkels drastisch te vernieuwen en uit te breiden. Veel winkels in de oude binnenstad ademen qua architectuur nog steeds de sfeer van rond de eeuwwisseling, afgezien van inmiddels gemoderniseerde winkelpuien.

Weinig industrie

In Assen was vooral de dienstensector sterk vertegenwoordigd. Men vond dat grote industriële bedrijven niet pasten in het aantrekkelijke woonklimaat dat Assen te bieden had. Het ontbreken van grootschalige industriële vestigingen voorkwam ook een schoksgewijze ontwikkeling van bevolking en woningbouw.

Ambtenarenstad (1945-1960)

Het beleid, dat gericht was op de aantrekkelijkheid als woonplaats voor ambtenaren, werd na de oorlog aanvankelijk voortgezet. Eerst bouwde men vooral in Assen-Oost. De toelichting op het plan voor Assen-Oost vermeldde dat de uitbreiding een "landelijk karakter" moest krijgen, volgens de principes van het tuindorp. Toch bevatte dit plan ook de eerste gestapelde bouw van Assen.

Vanaf 1953 kwam bebouwing tot stand in het gebied ten noorden van het Noord-Willemskanaal. Nadrukkelijk koos men voor handhaving van de bebouwing langs de Venestraat en de Molenstraat. Het plan moest een "landelijk karakter met een stedelijke inslag" krijgen. Concreet betekende dit dat op vrij grote schaal in etages zou worden gebouwd.



Topografische kaart van Assen rond 2000.

Regionaal verzorgingscentrum (1960-heden)

In 1958 verklaarde de burgemeester: "De gemeente Assen is aangekomen op een keerpunt in zijn geschiedenis. Het oude bestuurscentrum, de oude garnizoensplaats groeit uit tot een middelgrote, moderne stad".

Het Structuurplan 1964 vormde de ruimtelijke vertaling van de expansieve koers van de gemeente. Het plan gaf een geheel nieuwe visie op vijf aspecten die onderling zeer nauw met elkaar zijn verbonden, namelijk de ontwikkeling van de bevolking, de ruimte voor woningbouw, het verkeerssysteem, de voorzieningenstructuur en de werkgelegenheid. Op alle fronten was er sprake van een forse en voor Assen tot dan ongekende schaalvergroting. Het was afgelopen met de geleidelijke groei die Assen tot dan toe had gekend.

De ambities kwamen onder meer tot uitdrukking in een structurele vergroting van het bouwtempo, vooral vanaf het midden van de jaren zestig. De woningvoorraad nam tussen 1960 en 2000 toe van bijna 7.400 tot 25.000 woningen, een uitbreiding met maar liefst ongeveer 17.500 woningen.

Verandering van de radiale structuur

Geleidelijk vervaagde de radiale structuur van Assen, omdat de gebieden tussen deze radialen werden bebouwd. Bovendien ontstonden loodrecht op deze radialen ringwegen, die een verbinding gaven tussen de radiaal gerichte wegen. Als gevolg van deze processen is de radiaal gerichte structuur van Assen geleidelijk omgezet in een meer

concentrische structuur. Opvallend is dat de oorspronkelijke bebouwing langs de radiaalwegen in het algemeen is gespaard en is opgenomen in de nieuwbouw. Daardoor zijn deze vanouds aanwezige uitvalswegen nog steeds in de bebouwing herkenbaar.

Schaalvergroting

Zoals bleek, vonden uitbreidingen aanvankelijk per straat en later per buurt plaats. De forse ontwikkeling vanaf het midden van de jaren zestig heeft echter geleid tot een steeds toenemende schaalvergroting van de woonuitbreidingen. De wijk Pittelo telt 1.400 woningen, Baggelhuizen 1.500, Peelo ruim 2.900, Marsdijk ongeveer 4.600 en in Kloosterveen komen bijna 6.000 woningen te staan.

Voorzieningen

Grote veranderingen vonden plaats in de binnenstad, waar het Komplan Noord de planologische basis vormde voor een structurele uitbreiding van het winkelbestand in noordelijke richting. Daarmee ontstond ruimte voor de vestiging van een aantal grootwinkelbedrijven in het begin van de jaren zeventig. Assen kon zodoende uitgroeien tot een regionaal koopcentrum.

Sanering en herstructurering

Assen heeft vanaf de jaren zestig een actief saneringsbeleid gevoerd. Niet alleen zijn in de binnenstad veel woningen gesloopt om het Komplan Noord te kunnen uitvoeren, ook elders zijn veel woningen gesaneerd zoals in de Kloekhorststraat en omgeving. Vrijwel alle vooroorlogse sociale woningbouw is inmiddels met de grond gelijk gemaakt. Ook in de afgelopen jaren is er een actief beleid gevoerd dat gericht is op inbreiding en herstructurering.

Bedrijventerreinen

In 1959 werd Assen aangewezen als industriekern, waardoor de vraag naar bedrijfsterrein sterk toenam. Het in 1952 aangelegde industrieterrein groeide in de periode na 1960 dan ook drastisch uit, in noordelijke richting. Ten zuiden van Assen kwam het gebied Schepersmaat tot ontwikkeling als kantorenlocatie, naderhand uitgebreid met het bedrijventerrein Schepersmaat II. In het noorden en in het westen van de stad zijn de locaties Peelerpark en Tussengebied aangelegd, terwijl op dit moment een ontwikkeling van het Messchenveld als bedrijventerrein in voorbereiding is.



Legenda

(Uitbreidingen 1945-1960)

A	Westerpark I	1948-1950
B	Over 't Spoor	1948-1952
C	Industrieterrein	1952-1958
D	Over 't Kanaal	1953-1956
E	Zuid II en Vogelkerkslaan	1953-1957
F	Over 't Kanaal West van Venestraat	1957-1963



woongebieden

bedrijventerreinen

Buitendorpen

Tot het grondgebied van de gemeente Assen behoren van oudsher de esdorpen Witten, Peelo, Loon, Schieven en Anreep. Als gevolg van de veenontginningen is Kloosterveen ontstaan, dat zich kenmerkt door zijn lintbebouwing. Het hoogtepunt van de ontwikkeling van Kloosterveen viel in de periode 1850-1900. Sinds de gemeentelijke herindeling behoort ook Ter Aard tot de gemeente.

In het buitengebied zijn daarnaast nog enige woonconcentraties aanwezig zoals in Graswijk, Zeijerveld, Zeijerveen, Ubbena en in Rhee.

Het dorp Peelo is inmiddels geheel opgenomen in de stedelijke bebouwing en van de overige dorpen kent alleen Loon nieuwbouw van enige omvang.

3.2.2 Gebiedsindeling en beoordelingskader

Zoals in subparagraaf 3.2.3 zal blijken, worden in de gemeente Assen ongeveer 20 welstandsgebieden onderscheiden. Voor elk deelgebied is een specifiek beoordelingskader opgesteld, waarin steeds de volgende onderdelen aan de orde komen.

Gebiedsbeschrijving

Hierbij wordt aandacht besteed aan de ontstaansgeschiedenis, de stedenbouwkundige en/of landschappelijke omgeving, een globale typering van de bouwwerken, van het materiaal- en kleurgebruik en de detaillering.

Beleid, waardebeoordeling en ontwikkeling

Dit onderdeel geeft een samenvatting van het beleid, de te verwachten en/of gewenste ontwikkelingen en de waardeering voor het gebied op grond van de belevingswaarde en eventuele bijzondere cultuurhistorische, stedenbouwkundige of architectonische werken.

Welstandsambitie

Aangegeven wordt welke welstandsambitie voor het deelgebied geldt (beschermd stadsgezicht, bijzonder welstandsgebied of regulier welstandsgebied, zie de volgende subparagraaf).

Welstandscriteria

De welstandscriteria worden onderverdeeld in criteria betreffende de ligging (relatie met de omgeving van het bouwwerk), de massa (inclusief de opbouw), de detaillering en het materiaal- en kleurgebruik. Zo nodig worden criteria toegevoegd, bijvoorbeeld ten aanzien van materiaal en reclame-uitingen.

3.2.3 Indeling in welstandsambities

Er zijn de volgende vier mogelijkheden voor de welstandsambitie.

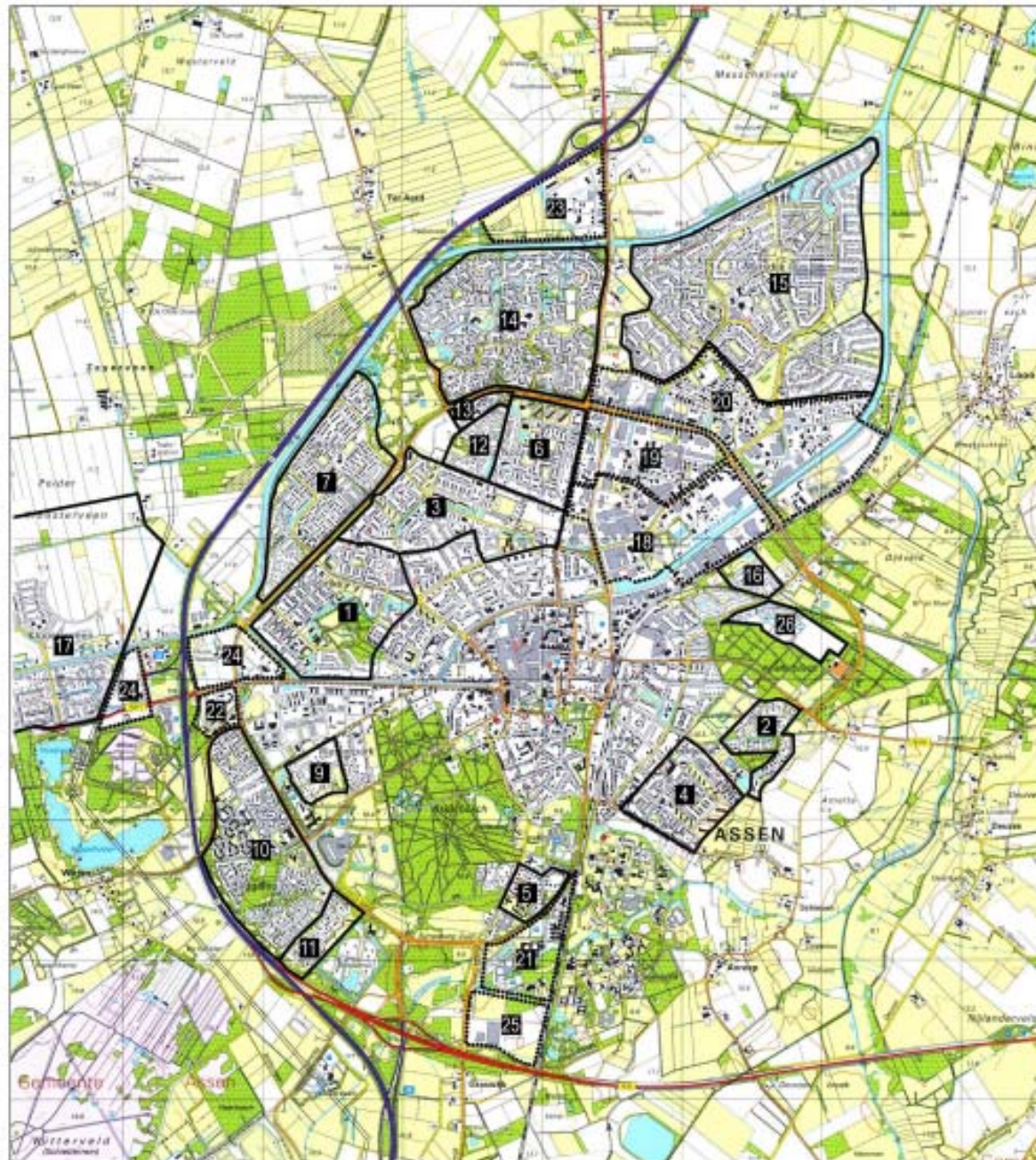
1. *Door het Rijk aangewezen beschermde stads- en dorpsgezichten.*

Deze gebieden zijn van algemeen belang wegens de schoonheid, de onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang dan wel de wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde. Voor deze gebieden dient een bestemmingsplan te gelden, dat (mede) is gericht op de bescherming van de waarden op grond waarvan de aanwijzing heeft plaatsgevonden. Bovendien geldt in deze gebieden een verzwaarde procedure voor het verlenen van een bouwvergunning. Bouwwerken die elders vergunningvrij zijn, vallen in deze gebieden onder de lichte vergunningplicht. Voor deze deelgebieden is een gedetailleerd beoordelingskader nodig.

In Assen gaat het hierbij om de gebieden die op grond van de Monumentenwet door het Rijk zijn aangewezen als Beschermd Stadsgezicht, waaronder de Vaart, de Brink en ruime omgeving, de Nassaulaan, het Van der Feltzpark, de Beilerstraat en het Asserbos. De omvang van het Beschermd Stadsgezicht is op de bijgevoegde welstandskaat weergegeven.

2. *Bijzondere welstandsgebieden.*

Hiertoe behoren de gebieden waar extra aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit wenselijk is. In deze gebieden moet het welstandstoezicht een bijdrage leveren aan het versterken van de bestaande en/of gewenste kwaliteit.



Legenda

(naam gebied en periode waarbinnen bebouwing overwegend is ontstaan)

1	De Lariks	1950-1969
2	Sluisdennen	1952-1969
3	Veningerland	1963-1969
4	Vredeveld	1965-1971
5	Zuiderpark	1965-1969
6	Noorderpark I	1968-1974
7	Pittelo	1970-1975
8	Amelterhout	1970-1973
9	Westerpark	1972-1973
10	Baggelhuizen	1972-1977
11	Kortbossen	1974-1978
12	Noorderpark II	1974-1978
13	Oranjobond	1978-1979
14	Peelo	1979-1988
15	Marsdijk	1987-1999
16	Vreebergen	1989-1991
17	Kloosterveen	1999-
18	Industrieterrein	1958-1968
19	Industrieterrein	1969-1989
20	Industrieterrein	1978-1999
21	Schepersmaat	1967-1986
22	Oude Grachtpad	1987-
23	Peelerpark	1995-
24	Tussengebied	1998-
25	Schepersmaat II	1999-
26	Houtlaan	1999-



woongebieden

bedrijventerreinen

Waardevol Gebied

Tot de bijzondere welstandsgebieden worden allereerst de gebieden gerekend die in de Nota Monumentenzorg en in het bestemmingsplan Centrum Noord zijn aangegeven als Waardevol Gebied. Het betreft de Emmastraat, Assen Oud-Zuid en het noordelijke deel van de oude binnenstad. De architectuur van deze gebieden is in hoofdlijnen te karakteriseren als "Interbellum".

Oranjestraat e.o.

De Oranjestraat, Julianastraat, Prins Hendrikstraat en de noordzijde van de Stationsstraat nemen in de ruimtelijke structuur en als architectonische verschijning een geheel eigen, waardevolle positie in binnen de binnenstad. Ook de architectuur van deze gebieden is in hoofdlijnen te karakteriseren als "Interbellum".

Dorpskern van Loon

Op basis van de Nota Monumentenzorg wordt ook de oude dorpskern van Loon aangewezen als bijzonder welstandsgebied.

Historische lintbebouwing

Voorals in de periode tussen beide wereldoorlogen is in Assen op vrij grote schaal lintbebouwing ontstaan. Zeer kenmerkend voor een aantal naoorlogse uitbreidingen is dat deze lintbebouwing onderdeel is gaan uitmaken van het nieuwe bebouwingspatroon. Voorbeelden hiervan zijn onder meer de Vaart NZ en Oude Hoofdvaartsweg, Het Kanaal (gedeeltelijk) en de Alteveerstraat, Venestraat, Talmastraat, Zwartwatersweg, Groningerstraat, Steendijk, Anreeperstraat, Witterstraat, Broeklaan en Kloosterveen. Vanwege deze karakteristieke situatie zal op deze lintbebouwing een bijzonder welstandsregime van toepassing zijn.

3. Reguliere welstandsgebieden.

Deze gebieden kunnen afwijkingen van de bestaande ruimtelijke structuur en ingrepen in de architectuur van de gebouwen zonder al te veel problemen verdragen. In de reguliere welstandsgebieden stelt de gemeente geen aanvullende eisen aan het welstandsbeleid. Het beleid is gericht op het handhaven van een basiskwaliteit.

Afgezien van het hierna te noemen welstandsvrije gebied, geldt voor alle overige gebieden in Assen een regulier welstandsbeleid.

4. Welstandsvrije gebieden.

In de welstandsvrije gebieden wordt een preventief welstandsbeleid overbodig geacht.

Het militair oefenterrein De Haar is een welstandsvrij gebied.

3.2.4 Nadere indeling in deelgebieden

Voor alle vier de welstandsgebieden is een nadere indeling in deelgebieden gemaakt. De deelgebieden zijn zodanig gekozen dat ze voldoende homogeen zijn in relatie tot de abstractie van de welstandscriteria. Daarbij is de volgende hoofdingeling toegepast:

- H Historisch gegroeide gebieden;
- W Planmatig ontworpen woongebieden;
- B Bedrijventerreinen;
- G Groene gebieden;
- T Bijzondere bebouwingsthema's.

Het overzicht geeft aan welke gebieden zijn onderscheiden en wat de bijbehorende welstandsambities zijn. De deelgebieden zijn terug te vinden op de bijgevoegde welstandskaat.

Naam deelgebied	Welstandsambitie
H HISTORISCH GEGROEIDE BEBOUWDE GEBIEDEN	
1. Beschermd Stadsgezicht, deelgebied Vaart	Beschermd Stadsgezicht
2. Beschermd Stadsgezicht, deelgebied Centrum e.o.	Beschermd Stadsgezicht
3. Waardevol Gebied binnenstad	Bijzonder
4. Interbellum	Bijzonder
5. Historische lintbebouwing	Bijzonder
6. Oude dorpskern van Loon	Bijzonder
W PLANMATIG ONTWERPEN WOONGEBIEDEN	
7. Wederopbouwperiode	Regulier
8. Bouwstroomperiode	Regulier
9. Woonerfachtige verkavelingen	Regulier
10. Nieuwe Zakelijkheid	Regulier
11. Vrijstaande bebouwing	Regulier
B BEDRIJVENTERREINEN	
12. Bedrijfsbebouwing	Regulier
13. Kantoren- en bedrijvenpark	Regulier
G GROENE GEBIEDEN	
14. Beschermd Stadsgezicht, deelgebied Asserbos	Beschermd Stadsgezicht
15. Groen binnen stedelijk gebied	Regulier
16. Landelijk gebied	Regulier
17. (Verblijfs)recreatie	Regulier
T BIJZONDERE BEBOUWINGSTHEMA'S	
18. Gemengd gebied binnenstad	Regulier
19. Paviljoenachtige bebouwing	Regulier
20. Kazerneterrein	Regulier
21. TT-circuit en Verkeerspark	Regulier
22. (Her)ontwikkelingsgebied	Via beeldkwaliteitsplan
23. Welstandsvrij gebied	Excessenregeling

De voorkanten van de stad

In hoofdstuk 1 is genoemd dat de verschijningsvorm van een bouwwerk geen zaak is van de eigenaar alleen, omdat elke voorbijganger hiermee wordt geconfronteerd. Dit betekent ook dat aan welstand hogere eisen kunnen worden gesteld naarmate meer voorbijgangers passeren. Net als bij een afzonderlijk bouwwerk kan ook op het niveau van de stad onderscheid worden gemaakt tussen "voorkanten" en "achterkanten". Tot de voorkanten van de stad behoren dan in de eerste plaats bouwwerken die worden waargenomen vanaf belangrijke transportassen, te weten de invalswegen van de stad, de overige hoofdweegen, de A28, de N33 en de spoorlijn. Maar ook de randen van de stad, waarneembaar vanuit het buitengebied behoren hiertoe. Denk aan Assen-Oost, de nog te vormen randen van de woonwijk Kloosterveen en van het bedrijventerrein Messchenveld. Tenslotte presenteert de stad zich vooral in openbare ruimten waar veel mensen verblijven, zoals in de binnenstad.

Een dergelijke benadering, hier als optie genoemd, wordt gezien als een verdere uitwerking van deze welstandsnota. Hierbij dient een link gelegd te worden met een stedenbouwkundige visie op de stad als geheel en met de in ontwikkeling zijnde "Asser School".